mokslas menas literatūra

DRAUGAS
ANTROJI DALIS / 1972 METAI
GRUODŽIO MĖN. 9 D. / DECEMBER 9, 1972
PART TWO NR. 289 (49)

Šiame numery

LIETUVIŠKASIS TEATRAS GYVAS — MINTYS PO VINCO KRĖVĖS "RAGANIAUS" SPEKTAKLIO.
POKALBIS SU DR. VANDA SRUOGIENE, 25 METŲ SUKAKTĮ NUO BALIO SRUOGOS MIRTIES MININT.
BIRUTĖ IR HERMIS VAKARIENIAUJA — POKALBIS SU BIRUTE PŪKELEVIČIŪTE.
BIRUTĖS PŪKELEVIČIŪTĖS DAINA, LAIMĖJUSI FRATERNITAS LITHUANICA KONKURSĄ.
AUKŠTASIS MOKSLAS LIETUVOJE (DR. J. PUZINAS).
PRANO VISVYDO "ANTIKOMENTARAI".
NAUJI LEIDINIAI.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
FILMŲ ĮVAIRUMAI.
MOTERŲ GYVENIMAS.

LIETUVIŠKASIS TEATRAS GYVAS

Mintys po Vinco Krėvės "Raganiaus" spektaklio

Dau prirašyta ir daug prikalbėta apie mūsų teatrą išeivijoje. Ir beveik daugiau blogo negu gero. Vis girdėdavome ir skaitydavome, jog mūsų aktoriai, kad ir toje pačioje Chicagoje, tarp savęs nesusikalba, kad vaidinti pasinešusio jaunimo ambicijos labai neproporcingos jų teatriniams pastatymams, kad net teatro festivalin įterpiami provincinio primityvumo spektakliai, kad publikos skonis ir teatrinė nuovoka žemiau nulio, kad mūsų aktoriai neturi ko vaidinti: arba toji mūsų dramaturgija tokia aukšta, kad išeivijos teatrui neįkandama, arba tokia prasta, kad geriau jos ir nevaidinti ir t. t. ir t. t.

O vis dėlto ir šitokioje maišatyje pasitaikydavo ir to, kas tikrai būdavo verta gero žodžio. Tai šen, tai ten blyksteldavo spektaklis, kaip tikra atgaiva tam, kas mėgsta gryną, kaip ašara, teatrą, apvalytą nuo visų išeivijos asmeniškųjų "sakė—pasakė", nuo sambūrinės drausmės ir rutinos, nuo iš anksto užsibrėžto ir perbrėžto avangardizmo ar užkietėjusio ir atsilikusio primityvizmo. Bet buvo ir yra mūsų spektakliuos tikros, niekuo kitu, o tik teatru suinteresuotos sceninės gyvybės, kuri tyliai daro savo, net jokia ir suprantama reklama pati visai nesirūpindama.

Šiuo metu čionykščiame mūsų teatro gyvenime, ypač Chicagoje, ir susidarė tokia padėtis, kad pavieniai teatro įsimylėjėliai, nelaukdami jokių fondų ir jokių teatrinių sambūrių ambicingų ir plačių užmojų, pradėjo kukliai ir su nemeluota teatro meile tai vienam, tai kitam reikalui suvaidinti, lyg tarp kita ko, tą ar kitą trumpą sceninę ištrauką, tą ar kitą mūsų prozos gabaliuko inscenizavimą, į jokius pločius ir gelmes nepretenduodami, o atlikdami parengimuose tik vienai ar kitai organizacijai bei instituciji programinį patarnavimą.

Mintyje čia pirmoje eilėje turime aktorių Joną Kelečių ir aktorių Leoną Barauską, kurių susibaudimo dėka sceną išvydo tikri sceninio darbo šedevriukai: Justino Marcinkevičiaus "Mindaugo" ištraukos, Antano Vaišiulaičio pasaka "Uodas" ir legenda "Žvejų duktė Banguolė", o taipgi praėjusį savaitgalį Jaunimo centro 15 metų jubiliejaus vakarienėje matytoji Vinco Krėvės "Raganiaus" inscenizacija — ištrauka "Prie dangaus vartų". Vienu ar kitu atveju minėtiems "pravadyriams" scenoje talkino Stasė Kielaitė-Kelečienė, Laima Rastenytė-Lapinskienė, Arnoldas Alekna, Andrius Barauskas ir kt. Už scenos nematomi dirbo, šviesas ir garsus tvarkydami, Česlovas Rukuiža, Vanda Aleknienė, Liucijus Alenskas. Režisūra, scenovaizdžiai ir kostiumai daugiausia to paties Jono Kelečiaus (tik "Banguolėje" režisūra buvo Dariaus Lapinsko). Iš tikrųjų, tai tik kelių žmonių, jokios organizacijos neįkūrusių, jokiu vardu neapsišaukusių ir jokios vėliavos neiškėlusių, bet teatru šventai apsvaigusių, užsidegimas darbui, kuris ir jiems patiems ir išeiviškajai kultūrinio gyvenimo raidai šiuo metu yra labai reikalingas katarsis.

Čia minėtais savo pastatymais anie susibaudėliai įrodė, kaip yra tuščios kalbos, jog mums, girdi, trūksta veikalų ir aplamai sceninės literatūros. Dažnai tai tik savo tingumą teisinančios šnekos, norint, kad viskas režisieriui arba aktoriui būtų pateikta iki paskutinio kąsnio jau sukramtyta ir sugromuliuota. Tuo tarpu tikrajam scenos stebukladariui mūsų ne tik dramos, bet ir prozos bei poezijos aruodai, kaip konkrečiais pavyzdžiais dabar parodė J. Kelečius ir L. Barauskas, yra tiesiog neišsemiami. Net ne scenai rašytą veikalą, kaip matytu Krėvės ir Vaičiulaičio atveju, susceninti, surežisuoti ir suvaidinti yra gal net didesnis tikrojo scenos žmogaus kūrybinis užmojis, kur reikia labiau viską pačiam atrasti, negu ten, kur trafaretiškai ir aiškiai yra pasakyta, kada kepurę užsidėti ir kada nusiimti.

Grįžtant prie praėjusį sekmadienį Jaunimo teatro scenoje, Chicagoj, suvaidinto Vinco Krėvės "Raganiaus", reikia pasakyti, kad tai buvo toks gabaliukas ir tokio teatrinio gardumyno, kurį apsilaižydamas nurytų ir labiausiai išpaikintas teatro lankytojas. Scenoje regėtieji Gugio ir Kukio charakteriai po šio spektaklio lieka jau niekad neužmirštami. J. Kelečiaus sukurtasis spalvingas neramuolis, fraze ir veiksmu tiesiog spragantis, drauge primityvas, bet drauge ir žodžio filosofas Gugis, parodė, koks gali būti Krėvės žmogus talentingo aktoriaus interpretacijoj. Ne vien žodžiu, o taipgi judesiu ir mimika sukurtasis L. Barausko Kukis buvo toks tikras savo baimėje, netikrume, net draugui neištikimume bėdoj, kad šios rolės Barauskui galėtų pavydėti ir tarptautinio lygio scenos profesionalai. Ryškiai žiūrovo ausį pasiekė ir S. Kielaitės-Kelečienės, kaip pasakotojos, tariamas gražusis Krėvės sakinys. Romėniškai valingas buvo Šv. Petras (Arnoldas Alekna) ir žinąs savo vyskupišką poziciją Šv. Mikalojus (Andrius Barauskas).

Būtų didelis nuostolis, jeigu dabar šie keli žmonės, neapsisunkinę jokia nepakeliama teatrine butaforija, su "Mindaugu", "Uodu" ir "Raganium" neapvažiuotų visas didesniąsias šio kontinento lietuvių kolonijas. Visus šiuos tris dalykus vienu vakaru norėtų išvysti dar ir Chicaga. O kodėl kada nors po Kalėdų šito nepramatyti!

Kai taip mūsuose dedasi, gal turėtų ir pritilti kalbos, kad teatro neturime. Gal ir neturime, jeigu kas jį vis dar vaizduojasi valstybinės institucijos valstybinio teatro rėmuose. Bet jeigu jį suprantame kaip kelių žmonių talentu ir darbu bekompromisinį atsidavimą scenai ir iš to gimstantį blizgantį spektaklį, tai mes teatrą turime! Ir jis yra gyvas! Tik eikime ir žiūrėkime!

Tikime, kad teatro gyvybę vėl paliudys ir gruodžio 17 d. tame pačiame Jaunimo centre, Chicagoj, Balio Sruogos 25 metų mirties sukaktuvėms scenos darbuotojų sąjungos statomos jo dramų ištraukos, kuriose bus ir seniai laukta proga scenoje vėl išvysti vyresniųjų dar nepamirštą, o jaunimo gal ir visai nematytą Henriką Kačinską.

k. brd.

Vinco Krėvės "Raganius" Jaunimo centro scenoje, Chicagoj. Kairėje — aktorius Leonas Barauskas (Kukis), dešinėje — aktorius Jonas Kelečius (Gugis). **Nuotr. V. Jasinevičiaus**

Šiandien jau yra labai įdomu, kaip tai atsitiko

Dr. Vanda Sruogienė

Prieš 25 metus spalio 16 d. Vilniuje, vokiečių koncentracijos lagerio bei rusų - bolševikų okupacijos fiziškai ir dvasiškai iškankintas, mirė žymusis mūsų dramaturgas, poetas ir literatūros profesorius Balys Sruoga, išgyvenęs tik 51 metus. Dvidešimt penktąją mirties sukaktį minėdami, kreipėmės į profesoriaus Balio Sruogos našlę **dr. Vandą Sruogienę**, šiuo metu gyvenančią Chicagoje, pateikdami jai eilę klausimų. Klausimus sukome ta kryptimi, kad atsakymuose labiau atsiskleistų Balio Sruogos, kaip žmogaus ir kaip rašytojo, visapusiškas portretas. Manome, kad šitai bus įdomu ne vien tik smalsiam dabarties skaitytojui, bet ir ateities lietuvių literatūros tyrinėtojui - mokslininkui.

*

— Gerbiamoji Daktare, esate viena iš tų mūsų lietuvių bajoraičių, kurios neatšoko nuo lietuviškosios kultūros raidos, bet giliai joje įaugo savo literatūros bei mokslo veikalais ar visuomeninės veiklos darbais. Ir šeimą sukūrėte ne su kokiu grafu ar panašiu, bet su gryniausiu lietuviškojo kaimo augintiniu, vabalninkėnu Baliu Sruoga. Šiandien jau yra labai įdomu, kaip tai atsitiko? Kaip užsimezgė judviejų pažintis? Kas patraukė? Net pats balio Sruogos pasipiršimo būdas ir aplinkybės mums visiems šiandien jau yra ne vien grynas smalsumas, bet ir gilesnis Sruogos portreto pažinimas ir anos epochos kvapas.

— Mano tėvui Kazimierui Daugirdui, kaip lietuviui katalikui, caro valdžia neleido turėti tarnybos Lietuvoje (veterinoriui!), ir jis buvo priverstas dirbti Rusijos gilumoje. Betgi vedė jis savo apylinkės, Viekšnių valsčiaus dvarininkaitę J. Paulavičiūtę.

— Aš esu gimusi Kaukaze, augusi vakarų Ukrainoje. Ten anksti susidūriau su ukrainiečių tautiniu judėjimu, su taip garsinama prieš 1-jį karą tautų apsisprendimo teise — tai mano iš namų gautą meilę Lietuvai dar sustiprino ir nukreipė tinkama vaga. Kadangi Ukrainoje prarajа tarp dvaro ir kaimo buvo dar didesnė, negu Lietuvoje, parūpo ir socialinio teisingumo klausimai. Tokiu būdu tipinga Lietuvos dvarininkaite niekad nesijaučiau.

Vasaros atostogų metu su tėvais parvažiuodavau į tėviškę Lietuvoje. 1911 m. mano motina supažindino mane su jauniausiąja M. K. Čiurlionio seserimi Jadvyga, viešėjusia pas kun. V. Jarulaitį ir padėjusia Sofijai Čiurlionienei auginti mažytę Danutę. (M. K. Čiurlionis buvo tada kaip tik neseniai miręs). Su Jadze iš karto susidraugavome. Man, kad ir vaikui, nepaprasto įspūdžio padarė pasakojimai apie Čiurlionio kūrybą. 1916 m. rudenį vėl susitikome Maskvoje. Jadzė ir ypatingai jos sesuo Valerija tada artimai draugavo su Baliu Sruoga. Pas jas su juo ir susitikau, patekdama į čiurlioniškai sruogišką poetinę nuotaiką. Ištįsęs, ilgaplaukis ir tylus poetas bei jo lyrika mane iš karto labai sudomino. Kai po karo atsidūriau Lietuvoje, likimas mane nukreipė į Spaudos biurą, kuriame tarnavo ir Balys. Pradėjau dirbti "Lietuvos" redakcijoje kaip rusų, lenkų ir prancūzų laikraščių apžvalgininkė. Bedirbdami kartu, suartėjom. Bet susituokėm tik 1924 .III. 22, kai abudu grįžome į Lietuvą po studijų Vokietijoje: aš išklausiusi keturis semestrus Berlyno universitete, o jis — baigęs Muencheno universitetą filosofijos daktaro laipsniu.

— Kaip žinome, Balys Sruoga lietuvių literatūron pirmiausia atėjo kaip poetas. Kurie savieji ir svetimieji poetai anais jaunystės laikais labiausiai Sruogą žavėjo? kas lėmė jo studijinį dėmesį lietuvių liaudies dainoms bei jų eilėdarai?

— Balys Sruoga iš pat mažumės reiškėsi kaip poetas. Juk jis ir buvo gimęs liaudies poetu! Iš abiejų tėvų paveldėjo gabumus —tėvas turėjo nepaprastą poezijos pajautimą, o motina, net šiaip sau kalbėdama, dažnai žodžius rimuodavo. Vos išmokęs skaityti, Balys su knyga nesiskyrė. Dar besimokydamas Vabalninko pradžios mokykoje, buvo perskaitęs Margalio "Volungę", Dagilėlio eilėraščius, Maironio "Pavasario balsus" o kiek vėliau susipažino su visa, kas anais laikais buvo lietuviškai parašyta. Lietuvių liaudies dainų rinkiniai jau buvo plačiai paplitę. Neišvengė Balys ir Maironio įtakos. O studijuodamas Petrapily ir Maskvoj, pateko į rusų vadinamo sidabrinio poezijos laikotarpio įtaką. Žavėjosi ypač Aleksandru Bloku, K. Balmontu ir kt. J. Baltrušaičio literatūriniuose pobūviuose asmeniškai susipažino su kai kuriais ano meto Olimpo atstovais: su Gorkiu, Balmontu, Pasternaku, kuris tuo laiku mokė jaunąjį Jurgį Baltrušaitį.

Eilėraščius Balys rašė jau nuo 12 metų amžiaus. Tik jų niekam nenorėjęs rodyti. Betgi pirmas jo eilėraštis buvo išspausdintas "Rygos Naujienų" 1912.I.7 numery, kada Baliui tebuvo 15 metų. Po to jis spausdino savo eilėraščius daugiausia "Aušrinėje". Maskvoje jis vertė į rusų kalbą lietuvių literatūros kūrinius M. Gorkio leidžiamam ne rusų tautų kūrybos almanachui "Otečestvo" (Tėvynė). Jo paties rusiškai parašytus eilėraščius jau spausdino įtakingi Maskvos laikraščiai "Utro Rossii" ir "Russkoje slovo". Grįžęs į Lietuvą, susirašinėjo su Balmontu, kuris, pramokęs lietuviškai, viename laiške gražiai vertino "Milžino paunksmę".

B. Sruoga nesitenkino vien rusų literatūra, bet skaitė vertimuose ir Vakarų klasikus (o rusai turėjo labai gerų vertimų!). Būdamas studentu, pats išėjo lotynų kalbos kursą ir išmoko prancūzų kalbą, pats skaitė originalus ir svaigo nuo Bodelair'o, Verlaine'o ir kitų to laikotarpio poezijos.

— Sruoga mūsų lyrikoje buvo

(Nukelta į 2 psl.)

Šiandien jau yra labai įdomu, kaip tai atsitiko

(Atkelta iš 1 psl.)

įvairiais požiūriais novatorius. Tačiau prie naujovininkais viešai apsiskelbusių "Keturių Vėjų" ir keturvėjininkų neprisidėjo. Įdomu kodėl? Aplamai, kaip jis vertino Donelaičio, Baranausko, Vienažindžio ir Maironio palikimą ir kaip žiūrėjo į savo kartos plunksnos bičiulius ir į dar jaunesnės kartos reiškimąsi?

— Balys Sruoga buvo plačia prasme liberalas individualistas, nepasiduodavo jokios politinės partijos varžtams. Nuo pat jaunų dienų buvo "Aušrinės" bendradarbis, bet tik trumpą laiką, būdamas studentu, Petrapily priklausė liaudininkų kuopai. Vėliau Maskvoje ir Lietuvoje iki 19-20 m. (Steigiamojo Seimo) buvo gana aktyvus "Santaros" grupės narys. Ir vėliau liko tai krypčiai ištikimas.

Keturvėjininkams simpatijų neturėjo. Negaléčiau pasakyti tiksliai kodėl. Man atrodė, kad Balys juose matė daugiau griaunantį, ne kūrybinį elementą, jų ideologija atrodė jam neaiški, jų pareiškimuose skambėjo daug autoreklamos ir bravūros, mažiau nuoširdumo.

Donelaitį, Baranauską labai aukštai vertino. Nors, dar labai jaunas būdamas, maištavo prieš Maironio konservatyvumą, bet pripažino jo didelius nuopelnus kaip jautraus lyriko, patriotinių jausmų skleidėjo plačioje mūsų visuomenėje. Gal būt, jam tik nepatiko, kad toji visuomenė lyg sustingo "maironizme", nerodė susidomėjimo naujomis kryptimis poezijoje, tuo pačiu ir jo paties kūryba.

Balys Sruoga nepaprastai gerbė Jurgį Baltrušaitį, taip pat ir Krėvę. Žavėjosi Kazio Binkio talentu, lygindamas jo eiliavimą su Puškino eiliavimo lengvumu. Jurgį Savickį laikė kultūringu rašytoju vakariečiu. Gerėjosi Vaižgantu, tiesa, apgailestaudamas, kad šis pilnai neišvystė savo tikrai didelio talento. Į Putino kūrybą ilgai žiūrėjo gana abejingai — ji Baliui atrodė šalta. Taip pat ir santykiai jų buvo tik oficialūs. Bet, Baliui grįžus iš vokiečių kaceto, jiedu labai suartėjo. Apie tai man rašė pats Putinas jau po mano vyro mirties. Iš jaunesniųjų gal labiausiai vertino Salomėjos Nėries ir Henriko Radausko poeziją. Daug vilčių dėjo į Mačernį. Jautriai atsisiliepdavo apie K. Jakūbėną. Balio nuomonės kitų jo amžininkų atžvilgiu gerai neatsimenu. Žinau tik, kad jis džiaugdavosi kiekvieno jauno poeto, ypač savo puoselėjamo teatro seminaro dalyvių, laimėjimais literatūros bei teatro srityje.

Šia proga norėčiau pastebėti, kad Sruoga vis yra pamirštamas ir kaip žurnalistas. Tuo tarpu jo publicistinis palikimas sudarytų tomų tomus straipsnių, kurie savo laiku buvo sukėlę nemaža dėmesio ir net audrų...

—Kaip Jūs manote, koks buvo *pirminis ir tolimesnis paskatas persimesti Sruogai į dramaturgiją? Kokiomis aplinkybėmis jis rašė savo "Milžino pauksmę"? Kaip Sruoga pergyveno ir kaip komentavo šios dramos neįvertinimą Vytauto Didžiojo jubiliejinių metų literatūros konkurse? Ar šiame konkurse Sruogai buvo nepalanki dėl kurių nors priežasčių vien jury komisija, ar prisidėjo ir kuris nors politinis motyvas iš šalies?*

— Balys Sruoga iš pat jaunystės domėjosi teatru. Dar besimokydamas Panevėžio realinėje gimnazijoje, rašė vaizdelius. Studentas gi Petrapily dalyvavo vaidinimuose ten ruošiamuos lietuvių vakarėliuose. Būdamas Rusijoje, pirmojo karo metu, jis turėjo progos susipažinti su geriausiais to meto teatrais pasaulyje, su Stanislavskio sistema, Mejerholdo, Tairovo, Vachtangovo, Gordon Craigo ir kitų teatro novatorių idėjomis. Studijuodamas Muenchene, uoliai lankydavo prof. A. Kutscher teatro seminarą ir gilinosi į teatrologijos mokslus. Savo teatrinį akiratį praplėtė, stebėdamas Reinhardo pastatymus, Elisabeth Bergner, Moissi ir kitų vaidybą, domėjosi vos kylančiu Brechtu.

Nors filosofijos daktaro titului gauti disertaciją rašė pas slavistikos profesorių E. Bernecker (tema: "Lietuvių dainų poetinės priemonės"), bet teatras visada buvo jo didžioji aistra.

"Vilkolakiui" jis rašė scenarijus ir improvizuodavo satyrinius vaizdelius. Rašyti dramas norėjo seniai. Ir tik 1930 m. paskelbtasis Vytauto Didžiojo metų literatūrinis konkursas paskatino savo plunksną čia išbandyti. "Milžino paunksmę" jis rašė labai susikaupęs ir atsidėjęs studijavo istorinę medžiagą.

Konkurso komisiją sudarė F. Kiršа (pirmininkas), Andrius Oleka-Žilinskas ir V. Braziulevičius. Konkurso sprendimą nulėmė grynai asmeniško pobūdžio motyvai, kurie dėl Kiršos insinuacijų įgijo politinę spalvą. Turiu čia priminti, kad nei vienas veikalas tame konkurse nebuvo premijuotas.

Aišku, Balys skaudžiai išgyveno jo buvusio draugo suduotą smūgį — "Milžino paunksmės" nepripažinimą tinkamu premijai gauti veikalu, ypač kad tas sprendimas rėmėsi ne literatūros vertinimu, o tik niekuo nepagrįsta intriga. Manau, jog Jūs, redaktoriau, kaip rašytojas, galit pats nujausti, kad Balys Sruoga tikrai pajuto karčią ir nepelnytą skriaudą, nes pati vertinimo komisija, o paskui ir skaitančioji visuomenė, pripažino, kad "Milžino paunksmė" buvo vienintelis premijai tinkantis veikalas.

Tačiau ši nesėkmė nesulaikė Balio nuo kitų dramų rašymo. Deja, pačiam autoriui nedaug jų teko matyti scenoje. "Milžino pauksmė" buvo 1934 m. pastatyta A. Olekos-Žilinsko Jaunojo teatro jėgomis (S. Ušinsko dekoracijos). Tai buvo įvykis mūsų teatre, nes R. Juknevičius, A. Jakševičius, H. Kačinskas buvo pasiekę viršūnes savo vaidybos srityje. Tačiau veikalas greit buvo išimtas iš repertuaro. Netrukus po to "Milžino paunksmė" buvo pastatyta Pagėgių mėgėjų grupės. "Baisioji naktis" menkame pastatyme visai pražudyta. Dar autorius matė Vilniuje DLK Birutės gimnazijos mokinių suvaidintą ir J. Blekaičio režisuotą specialiai tai mokyklai parašytą "Bendrabutį po kreivuoju tiltu" (jis buvo pastatytas ir Chicagoje 1962 m. jūrų skautijos jubiliejaus proga). Kiti Balio Sruogos veikalai pamatė sceną jau po autoriaus mirties. 1956 m. Vilniaus teatro scenoje sužibėjo "Apyaušrio dalia" (pagal tą veikalą B. Dvarionas sukūrė operą "Dalią"). Panevėžio dramos teatras dideliu pasisekimu buvo pastatęs "Pavasario giesmę". Pjesė vaikams "Aitvaras teisėjas" visa, ar tik atskiros jos dalys buvo vaidinama ne vienoje mokykloje Nepriklausomybės laikais.

B. Pūkelevičiūtės režisuota ir Montrealio teatro grupės su dideliu entuziazmu ir pasišventimu pastayta "Milžino pauksmė" buvo daug kartų sėkmingai vaidinta keliose Kanados ir JAV kolonijose, jų tarpe ir Chicagoje. Bet tas pastatymas, vėliau įkūnytas ir plokštelėse, lygiai kaip ir J. Blekaičio paruoštieji koncertiniai veikalo skaitymai, savo laiku padarę didelio įspūdžio New Yorke ir Chicagoje, šiandien visai pamiršti.

Balys Sruoga svajojo ir visas pastangas dėjo, kad Lietuvos teatras būtų aukšto meninio lygio, apsivalęs nuo menkaverčio repertuaro ir bet kokios "chaltūros", kad būtų ne tuščios pramogos, vien pasilinksminimo vieta, o tikra meno šventė. Jam vaidenosi net specifiškai lietuviškas teatras.

Tam savo tikslui įgyvendinti jis visad artimai bendravo su teatralais, jo draugystė su Andrium Oleka-Žilinsku buvo ypač turtinga ir reikšminga. Savo vedamajame Teatro seminare jis stengėsi ruošti jaunimą, kad iš jo išaugtų rimti, dalyką nusimanantą teatro kritikai ir recenzentai, teatro darbuotojai, režisieriai, aktoriai ir dramaturgai. Ateityje jis projektavo sukurti specialią studiją teatro kritikams ruošti, rūpinosi teatro studijų kūrimu. Jis nebuvo pamiršęs ir provincijos teatro mėgėjų, mokyklų scenos: ne vienas mokytojas, išėjęs jo seminaro kursą, ir tolimuose nuo centro periferijos miesteliuose vykdė savo mokytojo idėjas gyvenimo kasienybėje. Deja, neilgai

Balys Sruoga Portretas, pieštas Adomo Varno

—karas ir okupacijos viską sugriovė.

Aplamai savo pedagoginiame darbe B. Sruoga stengėsi ugdyti savo klausytojuos gerą skonį, skatino jaunimą bandyti jėgas literatūros kūryboje. Jis kėlė balsą, kad mūsų rašytojai atiduotų savo duoklę ir vaikų literatūrai, kuri turėtų būti nemažiau aukšto lygio, kaip toji, kuri skiriama suaugusiems — vaikų skonis turi būti lavinamas pirmoje eilėje jau nuo pat mažens.

— Kursuoja visuomenėje šneka, kad visą paruošiamąjį istorinei Sruogos dramaturgijai darbą atlikdavo istorikė dr. V. Sruogienė, atseit Jūs Pati. Sruogai likdavo tik sutelktąją medžiagą literatūriškai apdoroti. Kiek šioje šnektoje yra tiesos?

— Labai nedaug! Šioje srityje Baliui Sruogai daugiausia įtakos turėjo prof. Vaclovas Biržiška. Tai jis siūlė istorines temas ir kartu su prof. I. Jonynu ir A. Janulaičiu parūpindavo jam pagrindinę literatūrą. Man teko tik talkininkauti, kai ką paaiškinti, papildyti. B. Sruoga ypatingai susidomėjo Lietuvos istorija, man padėdamas ruošti "Lietuvos istorijos" vadovėlį. Drauge skaitydavome kai kuriuos šaltinius originaluose, interpretuodavome juos. Atsimenu, Vytauto Didžiojo laiškai iš "Codex epistolaris" darė jam didelio įspūdžio. Balys turėjo gerą atmintį, nepaprastai greit orientavosi istorinėje medžiagoje, o savo intuicija bematant pagaudavo epochos dvasią ir praeities žmonių charakterius. Labai daug šioje srityje skaitė ir kritiškai mokėjo faktus vertinti.

Žinoma, aš jam padėjau, kur tik galėdama, bet ir jis daug dėmesio kriepė į visokius mano darbus, visad buvo man neįkainojamu patarėju ir pagelbininku, kai aš, jau ištekėjusi, tęsiau ir baigiau mokslą V. D. universitete, mokytojavau ir dirbau visuomenės darbą "Lietuvos vaiko draugijoje" ir kt. Sunku dabar net įsivaizduoti, kiek jis padėdavo įvairių sričių žmonėms kultūros darbe, kiek jis prirašė straipsnių miškininkystės, žemės ūkio, pedagogikos ir įvairiais kitais klausimais. Draugai ateidavo pas jį su žalia medžiaga ir patys, sunkia formuluodami mintis, naudodavosi ir išnaudodavo jo lengvą plunksną. Tokių straipsnių jis pavarde nepasirašydavo — iš dalies čia ir atsakymas į tokią daugybę jo slapyvardžių.

Bendri interesai išvystė nuostabų bendradarbiavimą mūsų tarpe, abipusė pagarba ir nuoširdumas gal ir buvo darnaus sugyvenimo pagrindas.

Tiesa, vieno kūrinio siužetą esu sugalvojusi aš. Buvau parašiusi trumpą apysakaitę "Vyturiui" apie Napoleono žygį per Lietuvą. Vyras susidomėjo ir pasiūlė mano rašinį išplėsti, suteikti literatūrinę formą. Taip atsirado apysaka jaunimui "Kas bus, kas nebus, bet žemaitis nepražus".

Pirmoji laida išėjo slapyvardžiu VALYS DAUGA — mudviejų vardų ir pavardžių kombinacija. Leisdama šią apysaką antrą kartą jau Chicagoje, palikau tik Balio Sruogos vardą ir pavardę — čia buvo daugiau jo darbo įdėta.

— Kaip žinome, prof. Balys Sruoga nebuvo koks nors ryškus vadinamojo katalikiškojo mūsų visuomenės sparno žmogus. Buvo linkstama jį suplakti daugiau su liberaliniu visuomenės klodu. Tačiau jo kūryboje, ypač dramose, yra tiesiog eiliuotos mūsų religinės poezijos perlų. Todėl ir įdomi būtų Jūsų nuomonė, kiek ir kaip Sruoga buvo religinės dvasios žmogus tiek savo raštuose, tiek savo kasdieninėje buityje, tiek savo viduje?

— Balys Sruoga augo giliai religingoje šeimoje. Silpnos sveikatos vaikas, jis ilgiau už kitus brolius laikėsi arti pamaldžios motinos ir iš jos gavo tikrą katalikiškos meilės pajautimą.

Kaimo religinė mistika, tamsaus rudens vakarais giedotos giesmės, paliko jame pėdsakų visam gyvenimui. Tie jausmai nuoširdžiai ir išsiliedavo jo kūryboje.

Iškeliavęs į didmiesčius, susidūręs su visokio plauko ir visokių tautų piliečiais, pamatė, kad

(Nukelta į 3 psl.)

Balys Sruoga su žmona ir dukrele Dalia, 1927 metais

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet, antr., penkt., 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penktad. 10——4, šeštad. 10—3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rezid. — Prospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad ir šeštad. uždaryta

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12—2 val. p. p. ir trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 2 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. — 239-2919

DR, NINA KRAUCEL KRIAUČELIONAITĖ
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 S. Kedzie Ave.
Tel. WA 5-2670, neatsiliepus skambinti 471-0225. Valandos pagal susitarimą.

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71st. ir Campbell Ave. kampas)
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 3 val. popiet iki 7 val. vak. Ketvirtad. ir šeštad. nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800 Namų 925-7697
Valandos tik pagal susitarimą
Trečiadieniais uždaryta

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslės ir Prostato
CHIRURGIJA
2656 West 63rd Street
Val. antrad. nuo 1 - 4 popiet ir ketvirtad. nuo 5 - 7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR, J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. GRovehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ket. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p ir vakarais pagal susitarimą

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
TEL. — 925-8296
Valandos: 2—8 v. v. penktad. 10—12 ryto 2—8 val. vak. Šeštad. 1 iki 4 v. vak. Treč. ir sekmad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez., 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223.
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad 2-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta

Tel. PRospect 6-9400
DR, ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antrad., ketv. 6—8 val vak., penktad. ir šeštad. 2—4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1—6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141. Namų 636-4850.
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad 2-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta

REZID. TEL. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
Pritaiko akinius
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiad uždaryta. Ligoniai priimami susitarus
Ofiso telefonas PR 8-3229
Rez. teleef. WAlbrook 5-5076

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Pirmad., antrad., ketvirtad. nuo 6 iki 7:30 val. vakaro
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Trečiad ir penktad. uždaryta.
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048.

Skelbkitės "Drauge".

PLATINKITE "DRAUGĄ".

Pasinaudokite Drauge "Classified" skyriumi

Birutė ir Hermis vakarieniauja

Pokalbis su B. Pūkelevičiūte, Fraternitas Lithuanica konkurso laimėtoja

Mes, trys Chicagos žurnalistai, buvom giliai pasinėrę į diskusijų sūkurį, kai suskambėjo telefonas. Man! "Draugo" kultūrinio priedo redaktorius! Abu mano kolegos pagarbiai nutilo, ir aš pajutau, kaip jų akyse kyla mano žurnalistinis prestižas.

— Hermi, turiu tau uždavinį! Nuvežk Birutę Pūkelevičiūtę pavakarieniauti ir atvežk man reportažą.

— Tai kažin, ar aš... — mėginau neva spyriuotis, prisiminęs, kad lietuvis privalo būti kuklus.

— Visi nutarėm: tu tinkamiausias. Turi užsiauginęs žandenas, turi kaklaryšį, ištaškytą rausvais žirniais ir juostuotus marškinius. Esi reprezentatyvus. Ir, Hermi: pavaišink ją šauniai, vyriškai. Atmink, kam atstovauji! Ne kokį nors šapirografuotą, neperiodinį laikraštuką. Be to, ir tavo vardas tave įpareigoja!

— Hermis... Dievų pasiuntinys... — sužnabždėjau, padėdamas telefono ragelį.

*

Šeštadienį nelauktai padvelkė pietų vėjas, ir gruodžio pavakarė apsalo kovo pabaigos švelnumu.

Lygiai ketvirtą valandą, kaip buvo sutarta, mano Mustangas sustojo po impozantišku Maplewood gatvės klevu, ir aš, pilnoj kautynių aprangoj (pasipuošęs viršminėtais marškiniais bei apsišlakstęs smakrą "Bruto" odekolonu), atidariau mašinos duris naujo konkurso laimėtojai.

Vaje! Mano Brutas iš karto nuščiuvo, kai padvelkė moteriški kvepalai, "Guerlain... Vol de Nuit"...

— Ir tu, Brutai! – sudejavau sieloj.

Bet tuojau pat prisiminiau, kad net Spinoza pataria išmintingam vyrui: "It is the part of a wise man to take pleasure with perfumes". Ir karingai spustelėjau Mustango pedalą. Nepasiduokim, Brutai! Laikykimės, vyre!

Kaip vėjas užsukom šešiasdešimt devintąja gatve ir už kelių minučių jau lėkėm pro Lieponio baldų centrą.

— Kadaise, — iššaukiančiai parodžiau akimis į krautuvės langus, — Aloyzas Baronas gavo bene aštuoniasdešimt dolerių už dvi nemirtingas savo eilutes: "Kas tik turi gerą skonį, viską perka pas Lieponį". Dabar, gerbiamoji, pati gavai penkias šimtines už keturis posmus. Išeitų, kad dar nebūsi Aloyzo ant menčių parmetusi...

— Kadaise, – lygiai tuo pat tonu prašneko mano viešnia, — aš irgi sukūriau dvi nemirtingas eilutes. Už jas laimėjau trijų šimtų dolerių vertės "Maytag" skalbiamą mašiną.

— Tokio prajovo dar neteko girdėti, – nusistebėjau.

— Išgirsi dabar. Amerikoj plačiai pasklidę žalieji lipinukai, "S and H Stamps". Montrealį buvo užvaldę rausvieji lipinukai, "Pinky Stamps". Kartą jiems pareklamuoti buvo paskelbtas konkursas, kuriam, tyro įkvėpimo ekstazėj, nukaliau šias lyriškas eilutes. "Pinky, Pinky, one, two, three — presents like on Christmas tree! " Faktinai, taikiau į pirmąją premiją, į prancūzų gamybos mašiną Renault. Nors laimėjau tik antrąją, bet su "Pinkiais" bene galėčiau Aloyzą nurungti. Ne tiek aš Aloyzą, kiek "Pinkiai" Lieponį... Tačiau, jei svarstysime šį klausimą grynai lietuviškoje plotmėje, Aloyzas Baronas buvo ir tebėra aukščiausiu honoraru apmokėtas rašytojas. Jis tebevyrauja.

— Vyrauja! —aš net pašokau. — Maniau, kad tokių, vyriškai šovinistinių žodžių moterys nevartoja. Girdėjau, kad netrukus sausainiai "panelių pirštеliai" bus vadinami "žmonių pirštеliais". Bet man, gerbiamoji, "žmogaus pirštelio" iš tolo nejsiūlytum. Kas kita — "panelių pirštеliai", "panelių liežuvėliai"..

— Pats dabar matai, Hermi, — papūtė lūpas mano viešnia, —kaip giliai moterų diskriminacija yra įleidusi šaknis tavo sielon.

*

— Miela rašytoja, aktore, režisiere... nežinau, kaip pačią pavadinti, — aš norėčiau pasiklausti...

— Teisybė, mūsų spauda mirga epitetais: "muz., sol., dail., raš., žurn., rež." Manyčiau, jeigu žmogus ruošia paveikslų parodą, tikriausiai, jis yra dailininkas, o ne kurpius. Nebent jo kvalifikacijom būtų abejojama. Tąsyk būtinai reikia prirašyti, kokiai mūzai jis tarnauja. Nes ignorantiška liaudis kartais dailininką gali palaikyti kurpium, dramaturgą kepėju, o muziką — peilių galąstoju. Tačiau aukštesnėse pakopose, kur viskas yra aišku, "titulai" nebereikalingi. Ar dažnai aptinki "dail. Čiurlionis" arba "raš. Donelaitis"? Stačiai juokingai skambėtų "muz. Beethovenas". Arba "raš. Goethe"!

— Supratau. Ir štai, ko norėjau tavęs, Birute, pasiklausti: lygiai prieš dvidešimt metų pati debiutavai poezijos knyga "Metūgės". Gal dabartinis dalyvavimas poezijos konkurse reikštų, kad ir vėl ketini po poezijos sparnu prisiglausti?

— Nemanau, — staiga surimtėjo mano viešnia. — Dalyvavau konkurse, nes ji skelbė geri žmonės, nes tema man buvo artima. Antra vertus, Lietuvių gydytojų korporacija Fraternitas Lithuanica ne trupinius pažėrė. Kai perskaičiau konkurso sąlygas, man pasivaidino, kad čia pat, ant plonos šakelės, kabo didžiulis, saldus obuolys...

— Tereikia prieiti ir jį nusiraškyti? Bet, tikriausiai, ir daugiau raškytojų juo susigundė?

— Susigundė. Buvo atsiųsta 34 eilėraščiai. Cit, Hermi, man nejauku šia tema plačiau kalbėti. Žmonės yra gavę penkias šimtines už puikiausias knygas, ne sykį tai būdavo jų viso literatūrinio darbo atžymėjimas. Reziumuokim ir užskleskim: aš stengiausi kaip galint geriau savo darbą atlikti, man buvo garbė šiame konkurse dalyvauti ir garbė ji laimėti. Bet čionai ir sustokim.

— Man tik įdomu, ar konkursas galutinai nesuvaržo menininko, ar jo kietai neapriboja?

— Aš esu įsitikinusi, kad mene įmanoma įvairias sąlygas nugalėti. Prisimenu pasakojimą apie Stravinskį ir Balanchine bendrą darbą. Numatytam šokio fragmentui Stravinskio sukomponuota muzika pasirodė esanti dviem sekundėm ilgesnė, negu pageidavo Balanchine. Tąsyk vienas siūlėsi muziką dviem sekundėm sutrumpinti, kitas — choreografiją dviem sekundėm pratęsti. Matematinis tikslumas, dėmesys sąlygotai situacijai, pagarba bendradarbiui ir jo pageidavimams —visa tai, mano supratimu, yra profesionalus požiūris į menininį darbą. Mitas, jog menininkas tėra ambicijų plunksnom išsipūtęs paukštis, nardąs erdvėj be priežasties ir disciplinos, kyla bene iš tų, kurie ne tik nemoka savo sparnais plasnoti, bet ir sparnų — neturi.

— Išeitų, kad nepriklausai prie tų, kurie skeptiškai žiūri į literatūrines premijas ir konkursus.

— Aišku, ne! Kodėl turėčiau kreivai žiūrėti į literatūrinius paskatus? Be to, net ir tie, kurie purkštauja prieš premijas, mielai jas priima, kai jos jiems atitenka...

Buvau užsakęs staliuką svetainėj vardu "Club on 39th". Jau temo, kai mudu susėdom prie lango. Apačioj —mirga Chicago Tribune pastatas, skaisčiai nušviestas nakčiai, šone kyla Marina City siluetai. Juos Chicagos lietuviai vadina "kukurūzais".

— Būk orus, Hermi, — sako Birutė, — sėdim kukurūzų paunksmėj.

— Milžino paunksmėj... — nejučiomis išsprūsta man palyginimas.

— A!.. Senais Montrealio laikais "Milžino paunksmė" buvo mūsų sapno mylimoji... Žinai, man atrodo, kad Sruoga neturėjo laimės. Teatrine prasme jo mokiniai nebuvo talentingi. Savotiškas kurjozas, tokia fascinuojanti asmenybė formavo.., teoretikus. Manding, buvę jo studentai mieliau skaitytų apie Sruogą paskaitą, negu kibtų į kurios nors jo dramos pastatymą. Neatsirado jų tarpe nei vieno, kuris būtų drįsęs (ir sugebėjęs!) perimti Sruogos krivūlę — liepsnojantį teatro fakelą.

— Ar tu Sruogos nepažinojai?

— Nebuvau jo net iš tolo matęsi. Tačiau atmink, kad kelis metus Montrealis kvėpavo "Milžino paunksmės" oru. Veikalo pastatymas, ypač jo įrašymas į plokšteles — na, taip!.. Man rodos, kad, galų gale, su Baliu Sruoga aš... susipažinau.

Valandėlei mudu nutilom ir nugrimzdom į didelius "meniu" lakštus. Aš užsisakiau jautienos. Gal dėl to, kad kepsnys buvo pavadintas Romos konsulo ir smagurio Lucullo vardu... Birutė pasirinko antį, "Caneton à l'Orange".

Patogiai kėdėj atsilošęs, išsitraukiau savo užrašų knygutę ir pateikiau savo viešniai pirmą, rimtai formuluotą, klausimą:

— Kuriuos literatūrinius faktus ypač išskirtum teigiama ar neigiama prasme pastarų kelerių metų išeivijos literatūrinio gyvenimo raidoje? Ko labiausiai pasigestum mūsų poezijoj, prozoj ir dramoj ir kuo šiuose žanruose galėtum išskirtinai pasidžiaugti?

— Oi, Hermi! —mano viešnia išsitraukė iš stiklelio vyšnią ir ją lyžtelėjo. — Tik nevartok žodžio "išskirtinis"! Nūnai visi tapom "išskirtiniais": aktoriai, dainininkai, dailininkai... Rezultate: tarp tiekos "išskirtinių" visi tapom dar pilkesniais, negu buvom. Grįžtant prie tavo klausimo... Hermi, tu esi šelmis! Aišku, ne veltui tu esi Hermis!.. Juk žinai, kad Hermis, vos užgimęs, tą pačią dieną pavogė Apolono avis ir išrado lyrą... Todėl ir tavo klausimas — hermiškas. Į jį išsamiai atsakyti reikėtų ilgo traktato. Kaip galėčiau lakoniškai išsireikšti?

— Pabandyk, — pavadintas šelmiu, pamėginau šelmiškai ir mirktelėti.

— Gerai. Ko pasigendu? Poezijoj —naujo, talentingo žmogaus. Nes jam atėjo metas prabilti. Prozoj —naujo vardo taip skausmingai nepasigendu. Žinai, kodėl? Man rodos, kad žymieji mūsų beletristai dar netarė galutinio savo žodžio; jie, tikriausiai, brandina savyje bent po vieną knygą. Aš labai laukiu naujų Ramono, Katiliškio, Jankaus, Vaičiulaičio knygų! Man stačiai knieti sužinoti, kokius neišsakytus pasaulius jie savyje nešiojasi? Juoba, kad prozoj drauge su amžium žengia vadinama "sagesse": patirtis, išmintis, žmonių ir gyvenimo pažinimas; knygos įgauna daugiau svorio, nebaugu griebtis pačių esmingiausių žmonijos problemų... Liko dramaturgija. A!.. Jau keleta metų mus kankina skaudi dramos sausra... Kuo džiaugiuos? Kad lietuviška knyga tebeturi daug draugų, kad skaitytojas jos laukia ir ieško.

— Kaip tau atrodo kritikos ir straipsniai literatūrinėm temom mūsų periodinėj spaudoj?

— Kritika yra vienas vėliausiai prinokstančių vaisių močiutės literatūros sode. Ir rašytojai, ir skaitytojai turi būti smarkiai išprusę, idant savo tarpe galėtų išsiauginti rimtą kritiką.

— Ar kritikas toks opus padaras?

— Labai opus. Gal dėl to išeivijoje, mano nuomone, literatūrinės kritikos nėra. Esama apžvalgų, impresijų, esama kritikavimo. Tačiau literatūrinės kritikos nėra.

— Prieš kelias dienas "Dirvoje" buvo atspausta K. Radvilionio recenzija apie...

— Hermi, nenuvilk manęs! Nevartok žodžio "recenzija" ten, kur neatrastum paprasčiausios literatūrinės nuovokos. Abejoji! Klausykis: ties viena poetų grupe Radvilioniui akinių stiklai aprasojo (atseit, jis susigraudino), ties kita poetų grupe Radvilioniui akinių stiklai neaprasojo, Kaip tau atrodo, ar Radvilionio akinių aprasojimas yra literatūrinis kriterijus?..

— Birute, aš imu įtarti: tarp tavęs ir Radvilionio yra perbėgusi juoda katė!..

— Žmogau! Aš nepažįstu godotino Radvilionio! Prisiekiu tau, Hermi, štai šiuo gintaru, kuris tintaluoja ant mano krūtinės. Gaila, jis tintaluoja ne tokioj sodrioj dekoracijoj, kaip tūli gintarai tintalavo Alanto novelės herojei, kai ji nusirengusi priėjo prie veidrodžio...

— Tikiu. Jei prisiekei gintaru, tikiu.

— Na, matai. Nebūtum tėvynainis! O Radvilionis gal yra visai simpatingas senukas, tik, nelaimei, pasirinko jam neįkandamą "mogį"... Ko taip nustebai? Mogis yra "hobby".

— Ei, ei! Iš kur tu, Birute, žinai, kad Radvilionis yra senukas? Gal jis jaunas, kaip sakalas?

— Vyreli, jis yra senukas! Esama dalykų, kurie aiškiai suvokiami, nors ir neapčiuopiami. Kartą girdėjau, kaip vienas dusulingas faunas, pavėluotai patekęs į deivės Mildos giraitę, meilinosi prie stalo savo kaimynei: "Leiskit man, ponia, prisiglausti prie tamstos šlaunytės!" Tikriausiai, jam atrodė, kad jis meilinasi jautriai, beveik lyriškai... A, jeigu jis būtų pajutęs, kiek glitumo nuslydo tuo saldžiai nutekintu sakiniu! Ir kiek —bejėgiškumo...

— Tu niekini senatvę!

— Hermi, gerbiu ją daugiau, negu tu manai! Bet gerbiu žilą plauką tol, kol jis pats savęs nesuniekina.

— Man jau aišku! Tau patinka jauni kritikai. Aš net žinau, kodėl... Rimvydas Šilbajoris gana gražiai apie tavo "Rugsėjo šeštadienį" nurašė žurnale "Books Abroad".

— Pasiklysta literatūros brūzgynuose ir jauni. Šilbajoris vadina svarbiausią mano knygos veikėją Giedraičių, kai tuo tarpu jo pavardė — Gerulaitis... Vaizduokis, kaip atrodytų, jeigu rimtas literatūros kritikas ponią Bovary imtų vadinti ponia Duplessis!.. Rašiau savo knygoje apie "clock", bet Šilbajoris net ir stalinį laikrodį anglų kalbon verčia žodžiu "watch". Įdomi detalė. jaunesnioji išeivijos karta, mokslus baigusi Amerikoje, turi lygiai tas pačias problemas, kurias ir mes turėjome. Pameni, ilgai neatskirdavome "toe" nuo "finger": abu mums atrodė esą tuo pačiu, lietuvišku "pirštu". Gal dėl to, kad pakilome į puikybę, savo kalbos turtingumu, žodingumu nei karto nesuabejoję. Bene kuri nors kita, nuskurdusi kalba galėtų vietoj vieno mūsų žodžio turėti net du žodžius?...

Aš jau buvau smarkiai apgėjęs savo "lucullinį" kepsnį.

— A, smagu Amerikoj! —atsiduso Birutė. —Nežiūrint visko. Štai, kalbuosi su tavim, Hermi, ir nesibaiminu: o gal tu esi agentas 007-PX? Nebijau, kad, nusileidus liftu žemyn, prie manęs prieis iš šešėlių žmogysta ir pasiteiraus: "Ką, piliete, prišnekėjai Hermiui? Dekadentiškai tenkinai savo gomurio užgaidas, o didžiosios komunizmo statybos nepaminėjai. Negana to: antitarybinių minčių pakreikei!" O dabar — sėdim ir nebijom nieko. Nebijai nei tu: o gal aš esu agentas 007-TX?..

— Argi tu nieko nebijai? Nei kritikos?

— Aš tau sakiau, Hermi: literatūrinės kritikos nėra. Blogiausia, kas man gali nutikti, būtų iš deivės Mildos giraitės atklydęs faunas, kuris norėtų prisiglausti prie mano šlaunytės... Bet ir tuo atveju — liūdniau būtų faunui, negu man.

Atnešė kavą ir Linzo pyragaičius.

H.

Birutė Pūkelevičiūtė Nuotr. V. Vizgirdos

"Sudievu, sudievu žydėjimui pievų..." Nuotr. G. Naujokaičio

Birutė Pūkelevičiūtė

Daina, laimėjusi korporacijos Fraternitas Lithuanica 1941 metų trėmimų temos konkursą

PASKUTINIS BIRŽELIS

Sudiev, paskutini tėvynės birželi, —
Buvai tu, kaip niekad — auksinis ir žalias!..
Toli pasiliko, lyg sapnas pranyko,
Geltoni, žali ir raudoni vainikai.
Sudievu, sudievu, žydėjimui pievų,
Kvepėjimui ievų — sudievu, sudievu!

Sukilėlio kelią ir knygnešio dalią
Tiktai išrinktieji pakelti tegali —
Už raidę ir žodį, už maldą ir raštą
Paliekam skausme savo gimtąjį kraštą.
Sudievu, sudievu, žydėjimui pievų,
Kvepėjimui ievų — sudievu, sudievu!

Kur ašara krinta, ten paukštė pragysta,
O kraujo lašai, kaip bijūnai, pražysta.
Mus grūdino Kražiuos, Giedraičiuos, Pilėnuos,
Kad būtų lietuvis kaip plienas, kaip plienas.
Sudievu, sudievu, žydėjimui pievų,
Kvepėjimui ievų — sudievu, sudievu!

Padvelk mums, birželi, bent vėju tėvynės;
Buvai mums, birželi, deja, paskutinis...
Žydėkite tiems, kur gimtinėj paliko,
Geltoni, žali ir raudoni vainikai!
Sudievu, sudievu, žydėjimui pievų,
Kvepėjimui ievų — sudievu, sudievu!

ŠIANDIEN JAU YRA LABAI ĮDOMU

(Atkelta iš 2 pusl.)

visa, kas jo šeimoje ir aplamai lietuvio ūkininko buvo laikoma šventa ir dora, dažnai buvo profanuojama, iškreipta. Pajutęs paviršutiniškumą, nebetilpo į jokius religinius rėmus. Atrodo, kad jis liko ištikimas gamtai, Visatai, kurioje rasdavo vidinės ramybės bei susikaupimo, nelyginant senasis lietuvis ūkininkas savo kaimo bažnytėlėje. Miesčionių kompromisai moralės srityje jį stačiai įžeisdavo, todėl susidūręs su pigiu patriotizmu ar deklamatoriška dorove, dažnai ją pašiepdavo. Užtat ne sykį buvo apšauktas ciniku ir žmogumi be principų. B. Sruoga negalėdavo pakęsti, kai kilnūs jausmai yra darkomi ir negerbiami ar lengvabūdiškai traktuojami, todėl neiškęsdamas aštriais bei šmaikščiais žodžiais,

(Nukelta į 5 pusl.)

Aukštasis mokslas Lietuvoje

Lietuvos universiteto 50 metų sukaktį minint

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

JONAS PUZINAS

Vilniaus universitetas

Kaip matome, kol Lietuvoje neturėta aukštosios mokyklos, mokytasi įvairiuose užsienio universitetuose. Galimas dalykas, kad Lietuva dar ilgokai nebūtų susilaukusi savo universiteto, jei ne spartus protestantizmo sklidimas Lietuvoje. Ir kai katalikybei kilo nemaža grėsmė, Vilniaus vyskupas Valerijonas Protasevičius, norėdamas užkirsti kelią protestantizmui, 1569 m. parsikvietė jėzuitus kolegijai steigti. Ir 1570 m. liepos 17 d. oficialiai įkurta Vilniaus jėzuitų akademinė kolegija (Collegium Academicum Vilnense, arba Collegium Vilnense Societatis Iesu). Pradžioje Vilniun atvyko 13 jėzuitų iš Romos, Vienos, Prahos ir Pultusko kolegijų. Atidarytoje kolegijoje veikė 5 klasės. Mokslas, kaip ir visose to meto Vakarų Europos kolegijose bei universitetuose, buvo einamas lotynų kalba. Profesorių tarpe būta ispanų, skotų, kroatų, lenkų. Kad būtų apstabdytas jaunimo vykimas į Vokietijos protestantiškus universitetus, jėzuitai siekė, kad iš kolegijos išaugtų akademija (tais laikais universitetai daug kur buvo vadinami akademijomis). Po kelerių metų pastangų, gautas Karaliaus Stepono Batoro sutikimas akademijai steigti. Ir 1579 m. balandžio 1 d. Vilniuje karalius paskelbė privilegiją — jėzuitų akademijos steigimo aktą. Toje privilegijoje tarp kita ko sakoma: "... šiuo mūsų raštu duodame, leidžiame ir suteikiame, norėdami, kad tas Vilniaus šv. Jėzuas draugijos universitetas naudotųsi, turėtų pelną ir džiaugtųsi visomis privilegijomis, imunitetais, laisvėmis, kuriomis kitos kolegijos ir universitetai mūsų karalijoje, o ypač Krokuvos universitetas, naudojasi, džiaugiasi... ir kad šių visų mokslų, būtent teologijos, metafizikos, fizikos ir logikos, išskyrus jurisprudenciją ir mediciną, bakalaurai, magistrai ir daktarai galėtų būti renkami ir pakeliami ir pakelti galėtų naudotis tuo pačiu autoritetu ir teisėmis, kaip kituose mūsų karalijos universitetuose ir kolegijose. Šiuos visus profesorius, daktarus, magistrus, bakalaurus, visus studentus visumoje ir atskirai imant, atleidžiame nuo visokios dvasinės ir pasaulietinės jurisdikcijos; taip pat atleidžiame nuo visų mokesčių, duoklių, rinkliavų ir visų bet kurių prievolių kartu su jų rektoriumi; o tas jų rektorius bus tarsi savas betarpiškas teisėjas..." (J. Bieliński, Uniwersytet wileński 1579 — 1831, I, Kraków, 1899—1900, p. 51—52; Lietuvos TSR istorijos šaltiniai, I, Vilnius, 1955, p. 241—242). 1579 m. spalio 30 d. ir popiežius Grigalius XII akademijai suteikė visas universitetams priklausančias teises bei privilegijas. Universitetas buvo vadinamas Vilniaus Akademija (Academia Vilnensis). Tai buvo pirmoji ir vienintelė aukštoji mokykla ne tik Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštijoje, bet ir visoje Rytų Europoje, nes tik 1632 m. Švedų karalius Gustavas II įsteigė Tartu (Dorpato) universitetą, o Maskvos universitetas atidarytas tik 1755 m.

Įsikūrus Vilniaus universitetui, pradžioje veikė kolegija (gimnazija), kurioje mokslas buvo išeinamas per 5—6 metus, ir du fakultetai: filosofijos ir teologijos. Filosofijos fakultete mokslas trukdavo 3 metus. Baigę šį fakultetą gaudavo magistro laipsnį. Studentai, išėję filosofijos fakultete nustatytą kursą, galėdavo įstoti į teologijos fakultetą, kur mokslas trukdavo dar 4 metus. Baigę teologijos fakultetą, gaudavo daktaro laipsnį.

Pilnas Vakarų Europos universitetas paprastai turėdavo 4 fakultetus: filosofijos, teologijos, teisės ir medicinos. Vilniuje kaip tik ir trūko dviejų pastarųjų fakultetų. Tą spragą juto ir jėzuitai. Ir 1641 m. spalio 11 d. karalius Vladislovas Vazа, kad ir nemėgdamas jėzuitų, akademijai suteikė teisę steigti du fakultetus: kanonų bei civilinės teisės ir medicinos. Kartu duota teisė tiems fakultetams teikti mokslo laipsnius. 1644 m. Lietuvos vicekancleriui Kazimierui Leonui Sapiegai paskyrus pinigų 4 profesoriams išlaikyti, pradėjo veikti teisės fakultetas su 4 katedromis. Sapiega padovanojo universitetui ir savo turtingą biblioteką. Teisių fakultetas buvo vadinamas "Sapiegų mokykla" (Schola Sapiezana). Medicinos fakulteto jėzuitai nebeįsteigė.

Unikumai Vilniaus universiteto bibliotekoje: N. Koperniko "Apie dangaus kūnų judėjimą", 1543 m., viena iš Žygimanto Augusto dovanotų knygų.

Akademijos studentų skaičius nėra buvęs didelis — kasmet būta vidutiniškai apie 800 klausytojų (dalis didikų ir toliau tebeleido savo vaikus į užsienio universitetus). Kadangi viskas buvo dėstoma lotyniškai, todėl universitete be lietuvių čia mokėsi gudų, ukrainiečių, rusų, lenkų, latvių, vokiečių, skotų, anglų, danų, švedų ir kitų tautybių studentų. Ir profesorių būta įvairių tautybių.

Kad ir jėzuitų vadovaujamas, Vilniaus universitetas buvo tarptautinio pobūdžio, bet jis turėjo nemažos reikšmės Lietuvai. Universitetas yra paruošęs daug žmonių politiniam, administraciniam ir kultūriniam darbui Lietuvoje, jis yra davęs nemažą skaičių žmonių, paruoštų pedagoginiam darbui mokyklose ir kolegijose, jis papildė skaičių kunigų, dirbusių pastoracinį darbą lietuvių kalba. Universitetas turėjo ir savo spaustuvę, kur buvo spausdinamos lietuviškos knygos, iš kurių išskirtinos: Kanizijaus katekizmo vertimas į lietuvių kalbą (1585); Mikalojaus Daukšos katekizmas (apie 1595) ir Postilė (1599) — pamokslų rinkinys, labai svarbus lietuvių kalbos paminklas; Konstantino Sirvydo "Punktai sakymų" (I, 1629, II, 1644) ir trikalbis lenkų—lotynų—lietuvių kalbų žodynas "Dictionarium trium linguarum" (1629), sulaukęs net penkių leidimų (paskutinis 1713); Saliamono Slavočinskio pirmas lietuvių katalikų giesmynas (1646). Universiteto profesorius (1654—1655 m. ir rektorius) Albertas Vijukas Kojalavičius išleido eilę Lietuvos istorijos veikalų, kurie tuo metu Europoje buvo pagrindiniu šaltiniu apie Lietuvą. Iš Kojalavičiaus darbų išskirtina 1650 m. Danzige išleista "Historiae Lituanae" iki Liublino unijos ir 1669 m. Amsterdame išspausdinta antra dalis nuo Liublino unijos.

Tolimesnis Vilniaus universiteto likimas

Dėl milžiniško jėzuitų įsigalėjimo visame pasaulyje kilo reakcija. Apie jėzuitų įtaką švietimui ir kitoms gyvenimo sritims liudija, kad ir šie skaičiai: 1750 m. jėzuitų Europoje, Amerikoje, Azijoje ir Afrikoje buvo 22.589. Jie turėjo net 669 kolegijas, Vad. švietimo laikotarpio valdovų, ypačiai Burbonų, spaudžiamas, popiežius Klemensas XIV-asis 1773 m. liepos 21 d. panaikino jėzuitų ordiną visame pasaulyje (ordinas vėl atsteigtas 1814 m.). Panaikinus jėzuitų ordiną, skubiai imta perorganizuoti, tai yra supasaulietinti, ir senąjį Vilniaus universitetą. Švietimo reikalams tvarkyti ir jėzuitų turtams perimti tų pačių metų rudenį sudaryta Edukacinė komisija Lietuvai ir Lenkijai. Tai buvo lyg švietimo ministerija — pirmoji tokio pobūdžio įstaiga to meto Europoje. Komisijos tikslas buvo ne tik rūpintis aukštuoju mokslu, bet taip pat prižiūrėti visas mokyklas, paruošti joms naujas mokslo programas, vadovėlius ir kt. Didelių reformų susilaukė ir Vilniaus universitetas. 1775 m. pradėjo veikti ir medicinos fakultetas. Buvusi jėzuitinė Vilniaus akademija 1781 m. pavadinta **Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos Vyriausiąja Mokykla** (Schola Princeps Magni Ducatus Lithuaniae). Be mokomojo darbo, universitetui pavesta visos Lietuvos švietimo priežiūra. Universitete sudaryti du fakultetai, arba kolegijos: fizinių ir moralinių mokslų. Fizinių mokslų kolegijoje dėstyta šie dalykai: astronomija, aukštoji grynoji ir taikomoji matematika, fizika, chemija, gamtos mokslai, medicinos mokslai, aritmetika, geometrija ir matematika. Moralinių mokslų kolegijoje eita: dogmatinė teologija, moralinė teologija, Šventasis Raštas, Bažnyčios istorija, kanonų teisė, romėnų teisė, prigimtinė ir tautų teisė, visuotinė istorija, retorika ir literatūra. Vėliau įvesta ir logika. Fizinių mokslų kolegijos profesoriais medicinai, biologijai, mechanikai, architektūrai ir kitiems dalykams dėstyti pakviesta nemaža specialistų iš užsienio, Europoje pagarsėjusių mokslininkų.

Deja, gražiai pradėtą darbą nutraukė rusų okupacija. Rusiškasis okupuotos Lietuvos generalgubernatorius Mikalojus Repninas tuojau griebėsi įvesti rusišką tvarką. Kotrynos II įsakymu, 1795 m. rugsėjo mėnesį sudaryta komisija okupuotos Lietuvos švietimui tvarkyti.1797 m. caras Povilas patvirtino naują universiteto statutą, pagal kurį universitetas pavadintas **Vyriausiąja Vilniaus Mokykla** (Schola Princeps Vilnensis). Iš ankstyvesnio universiteto pavadinimo išmestas ir Lietuvos vardas. Universitete sudaryti 4 fakultetai: Moralinių mokslų, Fizinių mokslų, Medicinos ir Kalbų bei dailės dalykų fakultetai. Moralinių ir fizinių mokslų fakultetuose dėstomieji dalykai palikti beveik tie patys, tik labiau išplėstas medicinos mokslų dėstymas. Tuo metu gerokai praplėstas botanikos sodas.

Carinė vyriausybė nebuvo patenkinta universiteto reformomis, nes

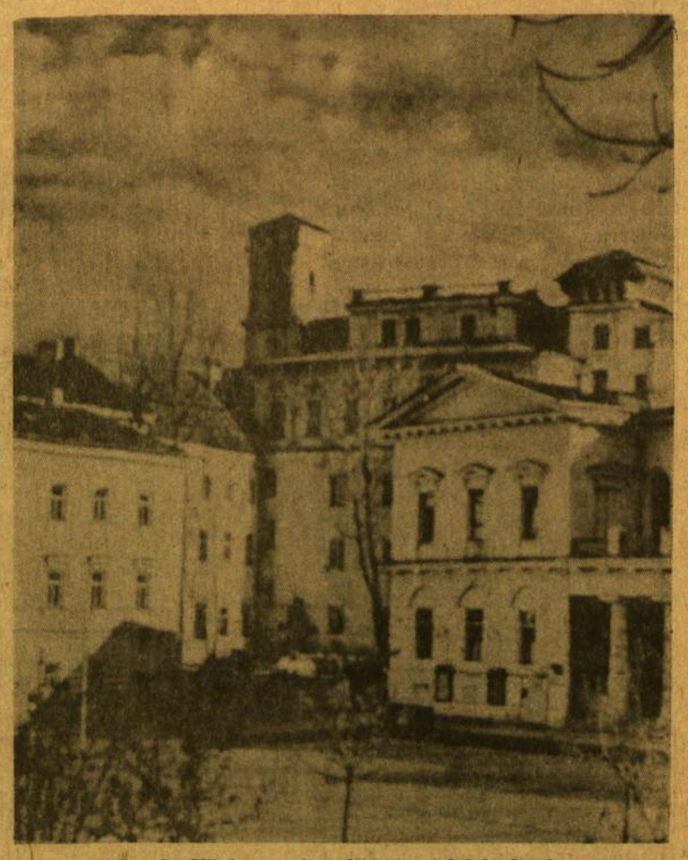

Senojo Vilniaus universiteto centriniai rūmai.

tų... Jo žiniai taip pat priklauso cenzūra visų jo apygardoje esančių spaustuvių..." Akte užtikrinama ir metinė finansinė parama universitetui, deja, ne iš valstybės iždo, o iš buvusio jėzuitų turto pajamų:"Vilniaus universiteto išlaikymui visų maloniausiai nuo šio laiko ir visada skiriame 105.000 rublių sidabro grynų metinių pajamų, gaunamų iš buvusių jėzuitų dvarų..."(Aleksandro I aktas paskelbtas rusiškai: Polnoje sobranije zakonov Rossijskoj imperii, I, S. Peterburg, 1830, p. 526-528; dalis lietuviško vertimo: Lietuvos TSR istorijos šaltiniai, I, Vilnius, 1955, p. 522—523). Universitetui pavesta rūpintis ir visos Vilniaus apygardos mokyklų priežiūra. Pagal 1803 m. gegužės 18 d. paskelbtą statutą, Vilniaus universitetas turėjo 4 fakultetus: I. Fizikos ir matematikos mokslų, 2. Medicinos, 3. Moralinių ir politinių mokslų ir 4. Literatūros ir laisvųjų menų fakultetas. Dėstyta pagal užsienio universitetuose priimtą mokymo sistemą, nes daugelis profesorių buvo pakviesta iš užsienio; jie sudarinėjo ir dėstomųjų dalykų programas. Paskaitos ir toliau buvo skaitomos lotyniškai, iš dalies prancūziškai, bet nuo 1816 m. vis daugiau pradeda įsigalėti lenkų kalba.

Jei jėzuitų laikotarpyje Vilniaus universitetas buvo laikomas geriausiu iš visų to meto jėzuitų aukštųjų mokyklų, tai XIX a. pradžioje jis prilygo daugeliui geriausių Europos universitetų. Ypačiai garsėjo Vilniaus universitetas medicinos fakultetu, ta vadinama Juozapo Franko medikų mokykla. Vilniaus universiteto medicinos fakultetas (vėliau Medicinos—chirurgijos akademija) 1808—1842 m. laikotarpyje paruošė apie 1500 gydytojų. Tuo metu kas šeštas Rusijos imperijos gydytojas buvo Vilniaus medicinos mokyklų auklėtinis.

XIX a. pradžioje Vilniaus universitetas turėjo didelės reikšmės ir Lietuvos kultūros ūgiui, iš jo sklido ir lietuvių tautinio atgimimo spinduliai. Vilniaus universitete studijavo daug studentų ne tik iš Vilniaus gubernijos, Vilniaus miesto ir apskrities, bet taip pat jį lankė jaunimas iš Kauno miesto ir apskrities, Trakų, Ukmergės, Upytės, Šiaulių, Raseinių, Telšių ir kitų Lietuvos vietų. Atskiri universiteto profesoriai domėjosi Lietuvos istorija, lietuvių kalba, papročiais. Apie lietuvių genčių senovę rašė ano meto garsus universiteto profesorius, istorikas Joachimas Lelevelis (1786—1861), teisės istorikas gardiniškis Ignas Danilavičius (1787—1843), taip pat gardiniškis istorikas Ignotas Žegota Onacevičius (1780—1845), Lietuvos kultūros istorikas Juozapas Jaroševičius (1793—1860) ir kiti. Ignotas Žegota Onacevičius pirmasis pradėjo skaityti universitete Lietuvos istorijos kursą. Jo paskaitų paveiktas, Simonas Daukantas ėmėsi rašyti Lietuvos istoriją lietuviškai. Netrukus Lietuvoje atsirado visa eilė Lietuvos senovės tyrinėtojų. Tepriminsiu Teodorą Narbutą, lenkiškai parašiusį 9 tomų Lietuvos istoriją "Dzieje narodu litewskiego" (Vilniuje, 1835—1841). Ir to meto rašytojai (Adomas Mickevičius, Juozapas Ignacas Kraševskis, Liudvikas Kondratavičius ir kt.) rinkosi savo kūrybai temas iš Lietuvos praeities. Vilniaus universitete mokėsi būrelis būsimų lietuvių rašytojų, kalbininkų, pavyzdžiui, Simonas Stanevičius, Kiprijonas Nezabitauskis, Motiejus Valančius ir kt. To lietuvių tautinio sąjūdžio paveikti, lietuviškai ėmė rašyti Dionizas Poška, Silvestras Valiūnas, Antanas Jackus Klementas, Antanas Strazdas ir daugelis kitų.

Vakarų Europoje besireiškiančios idėjos, kultūrinės ir visuomeninės srovės, ypač laisvės troškimas kaitino Vilniaus universiteto jauni-

(Nukelta į 5 pusl.)

Vienas iš romantiškųjų Vilniaus universiteto kiemų. Nuotr. P. Karpavičiaus

earn more...
more often

A Standard Federal Certificate Account brings you both the satisfaction of high earnings and the comfort of a safe investment. The interest rate on a 2 year, minimum $5,000 certificate is 6%, compounded daily. If you accumulate your interest for a full year the annual yield increases to 6.18%. Or you can earn an annual yield of 5.92%. if you do not withdraw your interest on $1,000 or more invested in Standard Federal's one year 5¾% certificate. And your principal plus interest are both safe at Standard Federal Savings.

6% per annum $5,000 minimum 2-year maturity

5¾% per annum $1,000 minimum 1-year maturity

Interest compounded daily

Receive an interest check automatically monthly, quarterly, or have the interest added to your account quarterly to be compounded for a higher yield. Funds deposited by the 10th earn from the 1st of the month. Deposits received after the 10th of the month earn from the date of receipt.

Assets over $175,000,000
Reserves over $15,700,000

STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago
4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Illinois 60632 • 847-1140
OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Thursday & Friday, 9 a.m. to 8 p.m.
Saturday, 9 a.m. to 12 noon • Wednesday, no business transacted

Aukštasis mokslas Lietuvoje

((Atkelta iš 4 pusl.)

mo širdis ir jausmus. Studentai telkėsi į slaptas patriotines organizacijas. Manoma, kad ir lietuviai studentai buvo įsikūrę savo draugiją. Rusų valdžia budriai sekė studentų patriotinį sąjūdį. 1823—1824 m. studentų slaptosios organizacijos buvo likviduotos, prasidėjo represijos prieš patį universitetą. Ir kai 1831 m. nemaža dalis studentų įsijungė į sukilimą, 1832 m. gegužės 1 d. universitetas uždarytas. Medicinos fakultetas paverstas Medicinos — chirurgijos akademija, bet 1842 m. ir ji uždaryta.

Ir taip Lietuva 80 metų liko be savo aukštosios mokyklos. Lietuviai buvo priversti svetur ieškoti mokslo. Kad ir lietuvių pagrindinės laisvės ir teisės buvo suvaržytos, kad ir Lietuva imta rusinti, bet lietuvių tautinio sąjūdžio niekas nebegalėjo sulaikyti. Ir 1918 m. vasario 16 d. vėl buvo atstatyta Lietuvos valstybė. Tuojau pat susirūpinta ir sava aukštąja mokykla. Jau 1918 m. gruodžio 5 d. Lietuvos Valstybės Taryba išleido įstatymą Vilniaus universitetui atkurti. Deja, atėjus bolševikams ir 1919 m. lenkams užėmus Vilnių, savo lietuviško universiteto atkūrimas buvo sutrukdytas.

Aukštieji kursai Vilniuje ir Kaune

Po I pasaulinio karo 1918 m. pradėjus grįžti iš Rusijos lietuviams karo tremtiniams, Vilniaus lietuvių tarpe kilo sumanymas suruošti aukštuosius mokslo kursus, kuriuose galėtų tęstį Rusijoje pradėtą aukštąjį mokslą. Kursų vedėju buvo dr. Jonas Basanavičius. Aukštieji kursai tęsėsi dvejus metus (1919—1921 m.). Klausytojų buvo per šimtą. Skaityta paskaitų iš Lietuvos istorijos, lietuvių literatūros, filosofijos, psichologijos, pedagogikos, matematikos, gamtos mokslų ir kitų sričių.

Lenkams okupavus Lietuvos sostinę Vilnių, nepriklausomos Lietuvos administracijos įstaigos persikėlė Kaunan. Ir čia būta nemaža žmonių, troškusių siekti aukštojo mokslo. 1920 m. sausio 27 d. atidaryti Lietuvos aukštieji kursai, kuriems vadovavo Zigmas Žemaitis (1920—1921 m.) ir Jonas Vabalas-Gudaitis (1921—1922 m.). Kursuose susiorganizavo 6 skyriai: Humanitarinis (vedėjas Eduardas Volteris), Juridinis (ved. Augustinas Janulaitis), Matematikos—Fizikos (ved. Zigmas Žemaitis), Gamtos (ved. Tadas Ivanauskas), Medicinos (ved. Motiejus Nasvytis, vėliau Petras Avižonis) ir Technikos (ved. Jonas Šimoliūnas). Tai buvo lyg fakultetų užuomazgos. Pradžioje buvo 522 klausytojai, o kursams likviduojantis — 478. Lektorių būta 48. Kursai, kad ir veikę vos dvejus metus, papildė atsistatančios Lietuvos valstybės kadrus ir paruošė klausytojų būsimam Lietuvos universitetui. Pagaliau Lietuvos aukštieji kursai paruošė universiteto statuto projektą, kurį jau 1920 m. rudenį įteikė Švietimo ministerijai.

Lietuvos universiteto kūrimosi pradžia

Universiteto steigimas užsidelsė dėl daugelio priežasčių. Turime prisiminti, kad kovos dėl Lietuvos laisvės, prasidėjusios 1918 m. pabaigoje, baigėsi tik 1920 m. gale. Atsistatančioji Lietuva turėjo aibę ir kitų rūpesčių. Tikėtasi greitai atgauti Vilnių ir ten atkurti lietuvišką Vilniaus universitetą. Universiteto statuto projektas, atsidūręs Steigiamajame Seime, įstrigo, nes politinių grupių ilgai nesutarta kai kuriais svarbiais universiteto sąrangos klausimais. Todėl Ministrų kabinetas, vadovaujamas Ernesto Galvanausko, nebelaukdamas statuto priėmimo, nutarė 1922 m. vasario 16 d. atidaryti universitetą. Valstybės Prezidentas paskyrė kuriamo universiteto rektoriumi chemiką Joną Šimkų ir 5 fakultetų dekanus: Teologijos — Joną Mačiulį-Maironį, Socialinių mokslų — Augustiną Voldemarą, Medicinos — Petrą Avižonį, Matematikos—Gamtos — Zigmą Žemaitį ir Technikos — Praną Jodelę. Be to, paskirti 27 profesoriai (netrukus universiteto taryba dar išsirinko 11 profesorių). Tuo būdu mokslas pradėtas kovo pradžioje su 38 profesoriais, iš kurių šiuo metu tėra palikęs gyvas tų įvykių liudininkas prof. Stasys Dirmantas. 1922 m. balandžio 12 d. Seimui paskelbus Lietuvos universiteto statutą, nuo tų metų rudens darbas pradėtas šešiuose fakultetuose: Teologijos-Filosofijos, Humanitarinių mokslų, Teisių, Matematikos-Gamtos, Medicinos ir Technikos. 1925 m. kovo 31 d. įsteigtas septintas fakultetas — Evangelikų teologijos. 1930 m. švenčiant Vytauto Didžiojo 500 metų mirties sukaktį, universitetas pavadintas Vytauto Didžiojo vardu.

1939 m. spalio 10 d. Lietuvai atgavus Vilnių ir ten perėmus Stepono Batoro vardo universiteta, teko pertvarkyti abudu universitetus. Iš Vytauto Didžiojo universiteto Vilniun buvo perkelti kai kurie fakultetai. Kaune liko ar buvo suorganizuoti šie 5 fakultetai: Teologijos, Filosofijos, Medicinos, Statybos ir Technologijos. Vilniaus Universitete veikė 6 fakultetai: nuo 1940 m. sausio 1 d. Humanitarinių mokslų ir Teisių fakultetai, nuo 1940 m. rudens —Matematikos-Gamtos ir Ekonomikos fakultetai, nuo 1942 m. Medicinos ir Miškų mokslų fakultetai.

Okupavus Lietuvą rusams, universitetai imta perorganizuoti pagal sovietinius mokslo planus, o vokiečių okupacijos metu, lietuviams išvyščius aktyvią rezistenciją, susilaukta represijų, ir 1943 m. kovo 17 d. abudu universitetai uždaryti.

Lietuvos universiteto kūrimosi sąlygos buvo sunkios: pradžioje stigo mokslo priemonių, mokomojo personalo, patalpų, klinikų ir kt. Tačiau ilgainiui pajėgta taip gražiai susitvarkyti, kad mokymo ir tyrimo darbas vyko visiškai normaliai. Puikiai išsisprendė patalpų reikalai: universitetui buvo perduoti valstybinei spaustuvei skirti namai, pastatyta Akių ir ausų, nosies ir gerklės klinikos, Fizikos ir chemijos instituto rūmai, Medicinos fakulteto rūmai, įrengtos Technikos fakulteto mechaninės laboratorijos, baigtos statyti didžiulės ir modernios Universiteto klinikos, išaugo Botanikos sodas ir t. t. Universiteto biblioteka, pradėjusi savo darbą su keliomis dešimtimis knygų, išaugo iki 300.000 vienetų. Čia buvo sukaupta labai vertingos lituanikos.

Išsisprendė ir mokomojo personalo komplektavimo reikalai. Pradžioje, kol trūko savų profesorių, kviestasi ir svetimtaučių. Tačiau ilgainiui į darbą stojo gražus būrys jaunų mokslininkų, paruoštų arba savame universitete, arba užsienyje. Universitetas yra turėjęs didelį skaičių brandžių mokslininkų, kurie savo mokslo darbais buvo žinomi ir užsienyje.

Abudu universitetai yra paruošę

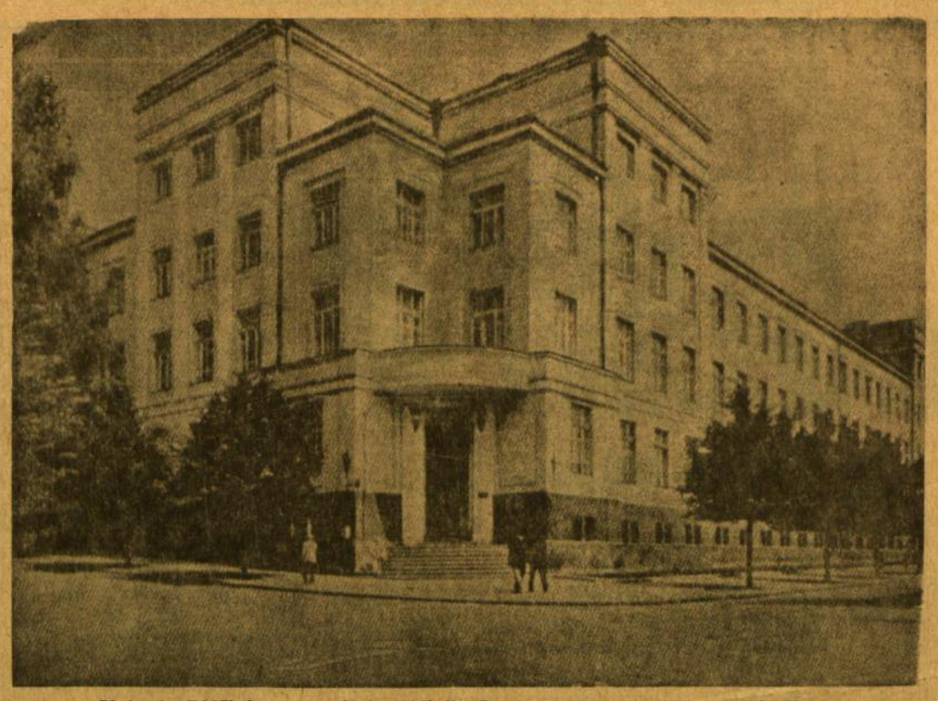

Vytauto Didžiojo universiteto Didieji rūmai nepriklausomybės metais Kaune

ŠIANDIEN JAU YRA LABAI ĮDOMU, KAIP TAI ATSITIKO

(Atkelta iš 3 pusl.)

kartais ir ne visai laiku bei vietoj, numesdavo sarkastišką pastabą.

Manau, jog dėl to jis nebuvo daugelio suprastas. Tik artimieji draugai ir šeima žinojo jo tikrąją vidinę būseną, kurią, daug kuo nusivylęs, slėpė savyje, tarsi bijodamas naujo pažeidimo.

Jei, gink Dieve, kas nors palies jo "sancta sanctorum", tokį nejautrų tipą mokėdavo žiauriai suniekinti...

— Kam lenda į mano dušią, — sakydavo...

Kasdieninėje buityje su savaisiais jis visada buvo atidus kiekvienam, pareigingas, už savo veiksmus ir žodžius kupinas atsakomybės jausmo. Ne tik brutalaus, bet ir šiurkštaus žodžio, nukreipto į savuosius, mūsų namuose neišgirstum. Jei jaunystėje buvo chaotingas, tai išėjęs vokišką mokyklą, pasidarė iki pedantiškumo tvarkingas. Mažakalbis, ypatingai jautrus, suprasdavo žmones be daugelio žodžių. Parastas, savaime suprantamas dalykas. Vaikystėje įdiegti gilios krikščioniškos moralės principai jo niekad nebuvo pamesti. Tik didelis temperamentas ir greitas reagavimas visam, kas jam atrodė veidmaininga, nepaisymas viešosios opinijos sukeldavo audreles nepatenkintųjų tarpe.

Draugavo su įvairių religijų bei įsitikinimų žmonėmis, kuriuose juto pagarbą individui ir respektuojamą laisvę kūrėjui.

—Žinome, kad Jūs su saviškiu vyru esate susirašinėjusi laiškais, jam esant vokiečių kacete. Būtų labai įdomu patirti, ką Sruoga tada laiškuose rašė, kuo sielojosi? O gal teko susirašinėti su juo, Sruogai jau grįžus į pokario Lietuvą? Ir šių laiškų turinys mus visus labai domintų.

— Jam buvo labai sunku rašyti iš kaceto: eilučių skaičius apribotas, laiškus siuntinėti ir gauti leista tik kas dvi savaiti, varžė žiauri cenzūra. Nepaisant to, jis sugebėdavo kai ką pasakyti tik mudviem suprantamu, kad ir nesutartu šifru. Jis stengėsi slėpti savo sielvartą, bet kiekvienas sakinys dvelkė nepaprastu ilgesiu savo krašto, savo šeimos, taip pat ir tvirtu tikėjimu "šviesia Lietuvos ateitimi".

Nuo pat suėmimo iki 1944 m. pavasario jis skendo desperacijoje, buvo jos prislėgtas ir apie bet kokį kūrybos darbą nė galvoti negalėjo. Tik spietė apie save literatūra besidominčius nelaimės draugus, subūrė juos į "Aitvarų" būrelį, skatino lavintis ir rašinėti. Duodavo patarimų literatūros srity, kai kam rašinius taisydavo, redaguodavo. 1944 m. man rašė, kad pagaliau save nugalėjęs: jei paprastai kūrybai jam visad būdavo reikalinga vienuma, o to neturėdamas, kacete ypač kentėjo, tai ilgainiui sugebėjo izoliuotis nuo žmonių, nuo baisios aplinkos ir įsigilinti į savo vidaus pasaulį. Sakėsi, jog vėl girdįs nuostabius garsus ir matąs žavinčius vaizdus". 1945.I.14 jis man rašė:

"...Aš esu įkaitas už mūsų tautą, ir šios aukos suvokimas palengvina mano gyvenimą. Juk tai yra didelė garbė būti auka už savo tautą! Kaip tik čionai išmokau vertinti mūsų tautos tūkstančių metų kultūrą. Ji turi visai skirtingas garbės, išminties ir kvailumo, teisėtumo sąvokas. Mūsų tautos tradicinės etinės ir estetinės sąvokos pasidarė man mastu. Aš didžiuojuos, būdamas įkaitu už tokią mūsų didžią vidinę kultūrą... Mums rūpi pagrindinis dalykas: išlaikyti mūsų žmonišką garbingumą, *mūsų tradicinę etinę ir estetinę kultūrą...*"*

Čia duodamas vertimas iš vokiečių kalbos. Skaitydama jo laiškus, stebėdavausi jo keistu stiliumi, bloga kalba — juk žinojau jį gerai mokant vokiečių kalbą. Tik kartą dingtelėjo mintis: šitaip rašydamas, jis rodė pasyvų pasipriešinimą, nes sakinių konstrukcija, žodžių tvarka — lietuviška!

Būdamas kacete, jis parašė lyrinę dramą "Pavasario giesmę" ir dvi komedijas — "Dobilėlis penkialapis" ir "Uošvė" (pastarųjų pats nevertino) ir dar porą vaizdelių, išspausdintų "Raštuose". Be to, jo palikime rastos ir dvi studijos "apie dramaturgijos pradžiodalas" ir "Natūralinė ir estetinė tikrovė" — tai irgi Stuttgofe parašyta.

Jam buvo didelis smūgis, kai sužinojo, kad mudvi su dukra 1944 m. saplio mėn. atsidūrėme Vokietijoje. Jis visad buvo, tos nuomonės, kad nelaimės metu savo noru tėvynės nevalia palikti.

Kai jis grįžo į Lietuvą, visi jo bandymai susisiekti su mumis buvo sutrukdyti. Nei vienas jo laiškas, rašytas įvairiais keliais, mūsų nepasiekė, lygiai kaip ir mudviejų laiškai, kuriuos siunčiau per įvairius kraštus ir asmenis, įvairiais vardais pasirašydama, nepateko į jo rankas.

*) Atrodo, šis laiškas prasmuko pro cenzūrą. Tai buvo jau prieš pat lagerio evakuaciją, kad tvarka jau buvo pakrikusi.

Iš JAV laikraščių žinojome, kad jis yra grįžęs, gyvena savo namuose, dėsto universitete, rašo. Apie jo pašlijusią sveikatą nieko nepatyrėme. Tad žinia apie jo mirtį mums buvo baisus, netikėtas smūgis. Vis tikėjomės, kad sąlygos pasikeis, galėsim pasimatyti.

Visus vyro laiškus saugau. Jų tarpe yra dauguma jaunystės korespondencijos, pradedant 1919 metais, keliolika laiškų iš mūsų bendro gyvenimo ir visi iš beveik dviejų metų jo kalinimo. Originalus turiu seife, o nuorašus deponavau Pennsylvanijos universiteto skyriuje (Dr. V. Maciūno globoje).

— Lietuvoje pokario metuos išleistuos Balio Sruogos raštuos visos Balio Sruogos kūrybos nėra. Ar nevertėtų okupacijos Lietuvoje neleistus skelbti Sruogos darbus bei įvertimus išleisti čia išeivijoje? Kurie Sruogos darbai į tokį čia išleistinų sąrašą įeitų?

— Tuo aš susirūpinau, kai 1956 m. Lietuvoje išėjo Balio Sruogos "Raštai" ir juose neradau "Radvilo Perkūno". Mat, toje pjesėje minima kova su rusais, yra stiprių patriotiškų posmų, nukreiptų prieš juos. Dėl tos pat priežasties, tur būt, į šį rinkinį nepateko ir apysaka jaunimui "Kas bus, kas nebus, bet žemaitis nepražus" ir vienaveiksmė pjesė "Algirdas Izborske". V. Civinskui padedant, minėta apysaka buvo išleista Chicagoje, lygiai kaip ir 1971 m. "Radvila Perkūnas" (tai vienintelis Balio Sruogos kūrinys, kurį dar galima įsigyti išeivijoje — platina "Draugas"). "Algirdas Izborske", multiplikuotas nedideliu egzempliorių skaičiumi, gaunamas pas mane. Šis veikaliukas, dabar labai tiktų pastatyti čia mūsų sąlygomis: nedaug veikiančiųjų asmenų, nesunkus apipavidalinimas.

Man ypač gaila, kad iki šiol spaudos nėra išvydęs vienas Balio Sruogos vertimas — Sem Benelli "Apsiautalas", 4-rių veiksmų poema, lyriška ir taip artima Sruogos dvasiai, kad jis pats sakėsi, jog versdamas jautęs lyg tai būtų jo paties žodžiai. Jis buvo išvertęs tą veikalą ir parašęs apie jį studiją prieš pat savo suėmimą. Vertė jis "Apsiautalą" iš Aleksandro Bloko vertimo rusų kalbon, bet prof. Karsavinui lietuvišką vertimą tikrinant su originalu Kalbos reikalais Balys Sruoga tarėsi su prof. P. Skardžium, kurio patarimu antraštė "Mantellaccio" ir išversta "apsiautalu".

Rankrašty guli dar grakšti pjesikė jaunimui "Bendrabutis ties kreivuoju tiltu", "Aštuoniolikamečiai dzinguliukai", pradėtoji rašyti "Vilkolakio" istorija, įvairūs vertimai iš senesnių laikų ir kt. raštai.

Labai gaila, kad ankstyvoji prof. H. Engerto mirtis neleido jam baigti "Milžino paunksmės" vertimo į vokiečių kalbą — vos du veiksmai guli stalčiuje mašinraščio pavidale, taip pat eilė jaunystės eilėraščių (dalį Pribačis buvo išleidęs Kaune nedideliu egzempliorių skaičiumi), vienas eilėraštis iš ciklo "Sutema". Beje, tą patį eilėraštį į vokiečių kalbą yra išvertęs ir Siegfried Stoessinger.

— Girdėjome žinią, jog šiame mūsų kultūrinės veiklos sezone Chicagoje yra užplanuotas Balio Sruogos dramos "Kazimieras Sapiega" pastatymas. Kaip Jums atrodo, ar pasirinkimas yra geras, turint minty ir visą kitą Sruogos dramaturgiją?

— Dukros, mano ir vyro artimųjų svajonė pamatyti scenoje gerame pastatyme "Kazimierą Sapiegą", nes autorius tą pjesę laikė savo geriausiu kūriniu. Dar šių metų pradžioje buvo plačiai užsimota tai padaryti, tuo atžymint Balio Sruogos mirties 25 metų sukaktį. Deja, per vasarą sąlygos pasikeitė, teatralų jėgos išsiblaškė. Atrodo, dar teks laukti energingų iniciatorių, kurie išves į sceną šį veikalą.

...— Būtų įdomu ir gal žinote, kokie Balio Sruogos buvo kūrybiniai planai ateičiai? Kokie būtų buvę jo kūrybiniai poezijos, dramaturgijos ir aplamai teatrinės veiklos planai, jeigu gyvenimas būtų ėjęs normalia vaga, be kacetų ir be okupacijų?

— Balys Sruoga jau prieš karą buvo sumanęs rašyti didelį romaną proza "Sanvarta", kuris apimtų atgimimo laikus, kaimo ir dvaro santykius. Pats kilęs iš kaimo ir gerai jį pažinojęs, o per marių gimines ir draugystę su Zubuvų ir Stasio Putvio šeimomis turėjo progos įsijausti ir į Lietuvos dvaro žmonių galvoseną, papročius, būvį. Jau buvo parašęs apie 100 puslapių — jie tebėra saugomi Lietuvos Mokslo Akademijoje Lietuvių kalbos ir literatūros instituto rankraščių skyriuje.*

*) Algis Samulionis, "Balio Sruogos raštų bibliografija, Vilnius, 1970, 231 psl.

Pastaba: šioje bibliografijoje pažymėta, kad "Sanvartos" rankraščio esama 213 puslapių — matyt, autorius sumanymą tęsė, grįžęs iš kaceto.

Ypatingas išradimas fotografijoje

Ketverius metus laboratorijose bedirbant ir išleidus 250 mil. dolerių Polaroid bendrovei pavyko išrasti naują foto aparatą, kuriuo daromos spalvotos nuotraukos to paties aparato labai greitu tempu išaiškinamos. Ta foto kamera yra maždaug kišeninės laidos knygos didumo, sveria 24 uncijas, kainuos apie 180 dol. Plačiau bus pradėta pardavinėti ateinančių metų pradžioje. Ji pavadinta SX-70. Ji atsirado dėka Polaroido įsteigėjo dr. E. Land pastangų. Filmas, kuriame bus foto paveikslas, susideda net iš 17 plonyčių sluoksnių, kurių vieno storumas vos dešimtadalis vienos tūkstantinės colio dalies. Kameros veikimą kontroliuoja tranzistoriai, kurių filmų pokely esama net 250. Tai kamerai General Electric bendrovė specialiai išrado šviesos žybtelėjimą, fotografuojant kambary. Polaroido fotografavimo būdas yra išrastas 1948 m., ir nuo to laiko Polaroid bendrovė pardavė 40 mil. tokių aparatų.

IŠ MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida
Galima pirkt dalimis ir išmokėtinai
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western — Tel. GR 6-4421

Phone: 581-4500
REPUBLIC BANK OF CHICAGO
6501 South Pulaski Road — Chicago, Ill. 60629
All types of Loans — Ample Free Parking Adjacent to Bank — Light as Day Night Depository — Postage Free — Bank Balance
Drive - In: Mon., Tues. and Thurs. 8:30 to 4:00
Wednesday 8:30 to 1:00 — Friday 8:30 to 8:00
Saturday 8:30 to 12
Lobby: Mon., Tues., Thurs., Fri. 9:00 to 3:00
Friday Evening 5:00 to 8:00
Saturday 9:00 to 12 — Wednesday Lobby Closed
— Drive - In only
F. D. I.C. A Full Service Bank

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION
SAFETY OF YOUR INVESTMENT
INSURED UP TO $20,000
6% PER ANNUM ON CIRTIFICATES OF $5,000 OR MORE Two Year Maturity
5¾% PER ANNUM ON CIRTIFICATES OF $1,000.00 One Rear Maturity
SHORT TERM 5¼% PER ANNUM 3 or 6 month term Minimum $1,000.00
5% PER ANNUM ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS
CHICAGOS TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ dėl bet kokių jūsų namo pagerinimų duoda paskolas iki $500.00 ir daugiau tinkamomis sąlygomis. O gal Jums yra reikalingi pinigai dėl kitokių reikalų? Ar jei neturite nuosavo namo ir Jums nusibodo mokėti aukštas nuomas įsigykite nuosavus namus.
DIVIDENDS COMPOUNDED DAILY. PAID QUARTERLY
BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIS KREIPKITĖS Į
Chicago Savings and Loan Assn.
Philomena D. Pakel, President
6245 SO. WESTERN AVE. TEL. — GR 6-7575
HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

Antikomentarai

PRANAS VISVYDAS

Dar taip neseniai ant to paties bamperio, kurį matau važiuodamas į darbą, buvo priklijuotas šūkis: Honk if you love Jesus. Šiandien vietoj "honk" užrašyta "wave".

Jėzaus mylėtojai pagaliau susiprato, kad be reikalo kelti triukšmą gatvėje netinka. Nėra gi žmogaus, kuris vienaip ar kitaip nemylėtų Kristaus. Kas būtų, jei visi tokiu būdu imtų reikšti savo meilę. Ramiam žmogui reikėtų trauktis į dykumą arba tiesiog prasmegti skradžiai žemėn.

Su tuo "wave" irgi negerai. Saugaus eismo ekspertai pataria vairuotojams visą laiką rankas laikyti ant vairo, nežiopsoti į praeinančias gražuoles, nemosikuoti rankomis. Net nevaikyti musių.

Man geriausiai patinka buferinė išmintis, sukaupta egotiškame sakinyje: Jesus loves me

•

Dorovininkai prisispyrę teigia, kad žmonių moralinė kreivė slenka žemyn. Asmeniškai su tuo nesutinku — ypač, kai pasižiūriu į mūsų darbovietės dailiąją lytį. Visos matronos tiesiog spinduliuoja dorovės pavyzdžiais.

Kelios poniutės susimetė į mezgėjų ratelį. Nieko nedaro — tik mezga ir mezga, tylėdamos arba šnekėdamos apie savo šeimas.

O rimtaveidė Dorotėja per pietų pertrauką vaikščioja su praplikusiu buhalteriu, rankioja visokias žoleles, studijuoja vabzdžius ir vis aikčioja apie gamtos grožį. Miela žiūrėti.

Girdėjau, kad lieknutė Prozerpina kiekvieną savaitgalį praleidžia skurdžioje miesto misijoje. Ten, prie pianino sėdėdama, benamiams valkatoms padeda giedoti religinius himnus, o vėliau su dideliu samčiu pilsto sriubą.

Juodaplaukė Otilija ant savo užpakalinio bamperio turi net du šūkius. Vienas —Smile! God loves you. Kitas — prie atskleistos biblijos atvaizdo — Take it. You'll hate to put it down.

Apkūni, gyvenimu trykštanti Brunhilda savo vyrui padeda pastoriauti — sako pamokslus apžėlusiems paaugliams sekmadieninėje mokykloje.

Tai tokios mūsų moterys. O vyrai? Lygiai tas pat. Nuo jų raumeningo dorumo net barometro rodyklė sutrupėjo. Jie visiškai neturi nuodėmių. Krykštauja, krečia vaikiškas išdaigas, šnekučiuoja apie golfą, savaitgalio išvykas, namų, automobilių taisymus. Kartais lepteli lakonišką "polack joke". Žodžiu jų dorovės akiračiai gana platūs. Žinoma, retkarčiais, kai įbėga satyriškas Herbertas ir užantyje atsineša paveiksluotą žurnalą, jie susiburia krūvon, emocingai sklaido lapus ir su atsidūsėjimais šūkauja. Oh boy! Look at this. Look at that. Vow! Bet ir šitoje procedūroje matau tik pirmapradės nekaltybės apraiškas.

•

Cituoju: "Vienas brolіškos respublikos rašytojas šiomis dienomis gintarinę kviečio varpą pavadino meno kūriniu. Jis čia matė kolūkiečio darbštumo, atkaklumo ir kantrumo rezultatą".

Ir vaikas pasakys, jog ši citata paimta iš sovietinio laikraščio vedamojo.

Dėl kviečio varpos gražumo nesiginčiju. Ir mane ji visuomet žavėjo ir žavi. Myliu javus. Dievinu. Bet negaliu suprasti, kodėl tie darbštūs, atkaklūs ir kantrūs kolūkiečiai niekad nesukuria pakankamą kiekį varpų. Kodėl periodiškai, nepalankiam orui pasitaikius, reikia tiesti ranką į Vakarus su prašymu, kad parduotų trūkstamą kiekį už tiek ir tiek bilijonų rublių. Argi 40 milijonų kolūkiečių armija nesugeba išmaitinti socialistinės valstybės tuo metu, kai 1.3 milijonų laisvų amerikiečių ūkininkų ne tik išmaitina savo kraštą, bet patruošia didžiulį auksinių varpų perteklių juodai dienai?

Kur čia šuo pakastas? Ar tas Sovietijos valstiečių darbštumas ir kantrumas, apie kurį eilėkaliai rašo skambius eilėraščius, kartais nesubyra į biurokratų bukumą, į tuos pasaulyje kvailiausius ekonominius potvarkius? Juk, žodis žodin, pagal Kremliaus dūdas, ne Amerika, ne Australija, ne Kanada, ne kapitalizmas, o galingoji Sovietų Sąjunga jau dabar turėtų visą pasaulį užversti gintarinėmis varpomis, skalsiomis bulvėmis, didžiuliais arbūzais, kukurūzais... O dabar? Net nepatogu — dar vis kapitalizmas turi maitinti komunizmą.

•

Jono Avyžiaus romanas "Sodybų tuštėjimo metas" ypač tinka oficialiems sovietų kritikams. Pavyzdžiui "Literatūrnoje gazetoje" Viktoras Pankovas Avyžiaus prozoje įžvelgia prosovietinės ideologijos pozicijas: ". . knyga savo dvasia teigia perspektyvias socialines idėjas — socialistinio patriotizmo ir internacionalizmo idėjas. Už naują, tikrai nepriklausomą Lietuvą brolіškoje tarybinių tautų sąjungoje kovoja lietuviai ir prie Maksvos ,Leningrado, Stalingrado ir čia, Ventos miške. (...) Savo patosu romanas 'Sodybų tuštėjimo metas' parodo, kaip gimsta tarybinė Lietuva, ir iš ten, iš karo metų, nutiesia tiltą į šiandieninį tvirtą gyvenimą, į tikrai atrastą tėvynę tautų sąjungoje".

Kad taip rašytų A. Sniečkus ar L. Brežnevas, nesistebėčiau. Bet tai gi nemirksėdamas rašo literatūros kritikas. Natūralų lietuvių norą savarankiškai valdytis jis pravardžiuoja "nacionalistiniais prietarais", o saviškių gudrų, užmaskuotą būdą pavergti —eksplotuoti mažas kaimynines tautas vadina "socialistinio patriotizmo ir internacionalizmo idėjomis".

Tai tau ir intelektualai! Kaip toj ironiškoj patarlėj —kas didesnis, stipresnis, to ir liežuvis teisingesnis. Bepigu jiems ant svetimos galvos riešutus skaldyti ir dergti mūsų žmogiškus idealus — šiuo metu joks lietuvis tenykštėje spaudoje negali jiems į akis išdrožti laisvą, priešingą nuomonę.

•

Leono Kiaulėkio romane "Gervazijus toks, kokį pažinojo Laura" (Pergalė Nr. 8—9, 1971) vienu Gervazijaus prisipažinimu pasiutiškai tiksliai apibūdinama sovietų pilietinė literatūra: "Štai ir vėl prisakiau begalę žodžių, o nepasakiau paties svarbiausio".

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

FILMŲ ĮVAIRUMAI

Lietuvis Valachi rolėje

STASĖ SEMĖNIENĖ

Stalino valdymo laikais, o ypač jo "valymo" laikotarpiu, neužteko, kad nusikaltęs komunistų partijos narys būtų rastas kaltu. O ne, jis taipgi turėjo "išpažinti" savo kaltę viešai, kad nebūtų jokio įtarimo, jog pati partija suklydo. Vos tik suimtas, jis ne tik jau buvo laikomas kaltu (dar nė nemėginus jo teisti), bet visi turėjo *pamatyti*, kad jis buvo kaltas. Todėl ir buvo pravedami tie garsūs anais laikais savęs apkaltinimo teismai, lygūs makabriškiems farsams. Kažką panašaus stengiasi perduoti *"THE VALACHI PAPERS"*, gan ambicingas, bet be didesnio svorio filmas apie vieną gangsterių gaują.

Joe Valachi dokumentai buvo perrašyti iš jo paties parodymų kongrese, specialiam komitetui nusikaltimus tiriant. Ligi to mūsų visuomenė tiktai girdėdavo apie Mafią, Cosa Nostrą ir kitką, bet nebuvo viso to tikresnių įrodymų. Valachi gi uždėjo savo parodomąjį pirštą ne tik ant gaujos narių, bet ir jų veiklos būdo bei metodų. Jo atmintis pasirodė fenomenali, jis netgi atminė telefono numerius iš 1920 metų. Tačiau, iš kitos pusės, atsirado abejojančių, kiek iš tikrųjų Valachi galėjo žinoti įvairius faktus, nes jis pats tebuvo tik šoferis, pasiuntiniukas ir vyras kokiam užmušimui atlikti, bet niekados nebuvo organizuoto nusikaltimo aukštosios tarybos narys. Ar jo nupasakotos kraujo priesaikos buvo tikros, ar tik priemonė nuspalvinti ir dar labiau pastiprinti ir taip jau žiaurų pasakojimą?

Kadangi viskas filme yra tikrovė, ne fantazija, ir pasakojama paties Valachi, sugrįžtant į jo išgyventus atsiminimus, tai žiūrovas stebi vaizdą menko gangsterio, nuolatos besitrinančio pečiais su didžiaisiais mafininkais. Tokiu būdu išgarsintoje Appalachi konvencijoje, kurioje susirinko Mafios žymiausios viršūnės, mūsų "herojus" Valachi, pavyzdžiui, alkūnėmis besisprausdamas, kaip šoferis stovi vidury visų, laukdamas, gal kas panorės važiuoti jo vairuojamu automobiliu.

Tradiciniai gangsterių filmai iš 1930 m. pasibaigdavo kalėjimo durims užsitrenkiant; pamokomoji mintis būdavo aiški: gangsteriai turėjo užmokėti skolą visuomenei už savo nusikaltimus. Šis gi filmas mėgina parodyti kiek daugiau. Filmas prasideda su Valachi (Charles Bronson) kalėjime, o valdžios agentas užfiksuoja trumpą, raštišką jo parodymą. Filmas yra pasakojimas, sugrįžtant į praeitį Valachi atsiminimuose. Valdžios agentas čia, atrodo, ne tiek susirūpinęs Valachi nubaudimu, kiek stengiasi išgauti iš jo prisipažinimą, kad jis gailisi, jog klydęs savo darbuose.

Valachi tuo tarpu išlaiko jaudinantį įtikėjimą į Cosa Nostrą, savo lojalumą jai, lyg nematydamas, kiek Jis buvo jos išnaudotas. Valdžios pareigūnas nori jam atverti akis, bet jisai tam yra visai abejingas.

Nežiūrint labai įdomios Bronson (Valachi) vaidybos, šiaip filmas pasilieka tradiciniai gangsteriškas. Jis nė kiek nepriartėja prie psichologiškos ir puikiai atpasakotos mirties filme "Godfather". Tik nuo 18 metų žiūrovams.

Aktorius Bučinskas herojaus rolėje

Kiek plačiau tenka pasisakyti dėl Charles Bronson — Valachi rolėje, nes jis mums ne tik įdomus, kaip puikus aktorius, bet ir savo lietuviška kilme.

Jis yra lietuvių imigrantų sūnus. Tėvai atvyko į JAV-se iš Lietuvos. Tėvas dirbo anglių kasyklose Pennsylvanijoje, kaip ir daugelis kitų lietuvių. Jis mirė, kai jo sūnui Kaziukui buvo 10 m. Vaikas irgi dirbo kasyklose, paskui pasibastė aplinkui, netgi susidūrė su įstatymų pareigūnais ir pateko kalėjiman už vagystę. Paskui pradėjo vaidinti Philadelphijoje ir nuvyko į Pasadena Playhouse, kur jis mėgino ištaisyti savo lietuvišką akcentą. Jis taipgi pakeitė savo pavardę iš Kazio Bučinsko (anot amerikiečių laikraštininkų Buchinsky) ir gavo boksininko rolę filme. Jis buvo labai įtikinantis, o jo motina — Bučinskienė — netvėrė džiaugsmu, kai jis — Charles Bronson — gavo rolę filme "The Magnificent Seven" ir lengvai pareikalaudavo 50,000 dol. už savo charakterių rolę.

Tačiau pagrindinių — žvaigždės — rolių jis negaudavo ligi 1968m., kada jis išvyko į Prancūziją susukti su Alain Delon filmą "Farewell, Friend". Bronson pažymi spaudoje, kad Europoje mažiau žiūrima į "žvaigždes", ir charakterio rolė greičiau susilauks teigiamų kritikų recenzijų. Ir taip jis greitai vaidino "kovbojų", žmogžudžių, įvairių tipų pagrindinius asmenis.

Charles Bronson net tris sykius atsisakė Valachi rolės filme, kuriame jis turėjo ekrane pasenti 40 metų. Tačiau režisierius Terence Young įtikino jį, kad, nors bus senas ir biaurus, tačiau jis sukurs nepamirštamą ir didingą charakterį. Ir taip, nors jis čia gal ir neprilygo Marlon Brando magiškumo filme "Godfather", tačiau sukūrė visai atskirą mitą apie save.

Charles Bronson turi visą eilę garbintojų Europoje. Jis yra Nr. 1 sekso simboliu Ispanijoje. Prancūzai vadina jį *le sacre monstre*. Italai pavadino jį *Il Bruto* (žiaurusis), tačiau Tolimųjų Rytų kritikai mato jame Vakarų vyro modelį. Neseniai jis buvo išrinktas pasaulio populiariausiu aktorium (ir, greičiausiai, vienas labiausiai apmokamų) net 60 kraštų pravestuose rinkimuose. Charles Bronson nėra gražuolis, kiek lanku lenktom kojom ir amžiaus nerodančiu veidu. Be anksčiau minėtų filmų, jis dar vaidino "The Dirty Dozen", "The Battle of the Bulge" ir kit. Chicagoje be minėto "The Valachi Papers", ("State Lake" teatre) jis dar vaidina dabar svarbiausią rolę filme "The Mechanic" ("Woods" teatre). Ir taip šis lietuvis, pasišiaušęs, negražus, stambaus sudėjimo vyras pasidarė Š. Amerikos labiausiai eksportui tinkamas filmų idealizuojamas aktorius. Be šito Dino de Laurentiis pastatyto "The Valachi Papers", Charles Bronson pasirodys dar pustuzinį filmų Amerikos ekrane. Tai "Red Sun", "Chato's Land", "Someone Behind the Door" ir kit.

"The Valachi Papers" filme vaidina ir Charles Bronson žmona aktorė Jill Ireland, kuri vaidina Marie Valachi. Pats Joe Valachi gi yra kilęs iš Chicagos — Melrose Park.

NAUJI LEIDINIAI

• **MŪSŲ ŽINIOS**, 1972 m. lapkričio mėn. 19 d. Nr. 20. Chicagos Lietuvių jėzuitų veiklos biuletenis. Naujasis numeris yra skirtas Chicagos lietuvių skautų šakotai veiklai apžvelgti ir nuotraukose ją pavaizduoti.

• **PIRMIEJI ŽINGSNIAI**, 1972 m. lapkričio mėn. 4 d. Nr. 1. Kristijono Donelaičio lituanistikos mokyklos mokinių laikraštėlis Chicagoje. Nuotraukos, mokinių rašiniai, piešiniai ir kt.

• **JAV Lietuvių Bendruomenės ĮSTATAI.** Išleido JAV LB Krašto Valdyba. Spaudė Draugo spaustuvė. Leidinys kišeninio formato, 40 psl.

WAGNER & SONS
Typewriters Adding Machines Checkwriters
Nuomoja Parduoda—Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd. — 581-4111

KALĖDINIAI SIUNTINIAI 1972

Artėjančių Kalėdų švenčių proga siūlome tris specialiai parinktus siuntinius iš tokių daiktų, kurie labiausiai yra reikalingi Lietuvoje ir bus tikrai naudingi Jūsų giminėms.

Mišrus Kalėdinis 1972.

Vyriškas arba moteriškas labai geros rūšies megztinis, itališkas vyriškas arba moteriškas nailoninis lietpaltis, vilnonės angliškos vyriškai eilutei medžiagos, vilnonė medžiaga sijonui, 3 jardai specialios storos crimplene medžiagos moteriškai eilutei, puikūs vyriški nailono marškiniai arba bliuskutė, 1 dėžė šokoladinių saldainių ir 20 angliškų geriausios rūšies cigarečių. **$125.00.**

Moteriškas Kalėdinis 1972.

Komplektas moteriškų nailoninių apatinių, arba vilnonių, gėlėta arba su ornamentais vilnonė skarelė, 3 jardai sunkios crimplene medžiagos moteriškai eilutei, gražus moteriškas megstukas, 3 jardai vilnonės apsiaustui medžiagos, crimplene medžiaga suknelei. **$115.00**

Maisto siuntinys 1972.

½ sv. arbatos, 1 sv. kakavos, 6 sv. geriausių baltų miltų, 2 sv. ryžių, ¼ sv. kvepiančių pipirų, 1/4 sv. lapelių, ½ sv. geriamo šokolado, 1 dėž. nescafes, 1½ sv. razinkų, 1½ sv. maišytų džiovintų vaisių, 1 sv. šokoladinių saldainių **$35.00**

Taip pat, dedame į šiuos arba kitus Jūsų rūbų užsakomus dalykus, kurie Lietuvoje yra labai naudingi ir vertingi.

Dirbtinio mink kailio paltui viršus **$40.00.**, nailoninio kailio paltui, viršus **$25.00.**, vyriški arba moteriški nertiniai **$15.00**, vilnonės skarelės **$5.00.**, Nailono lietpalčiai **$12.00.**, nailoniniai marškiniai **$9.00.**, vilnonės arba nailoninės kojinės **$2.50.**

Taip pat priimame užsakymus: auto mašinų, motociklų, dviračių, televizijos aparatų, šaldytuvų ir t. t.

BALTIC STORES LTD.
(Z. JURAS)
421, Hackney Road, London, E. 2., England
Telef. — OL 739 8734
Kiekvieno siuntinio pristatymas garantuotas.

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki $20,000.00

Frank Zoges, President

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4900 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470

5% All accounts compounded daily — Passook Savings paid quarterly

6% 2 Years Savings Certificates (Minimum $5,000)

EUROPIETIŠKŲ MEZGINIŲ UŽUOLAIDOS
BE SIŪLIŲ, LENGVAI PRIŽIŪRIMOS, PRIEINAMOM KAINOM

Parduodama jardais arba siuvamos pagal užsakymą. Didelis pasirinkimas iš 100-to įvairių raštų. Chicagos apylinkėje gaunamos tik pas:

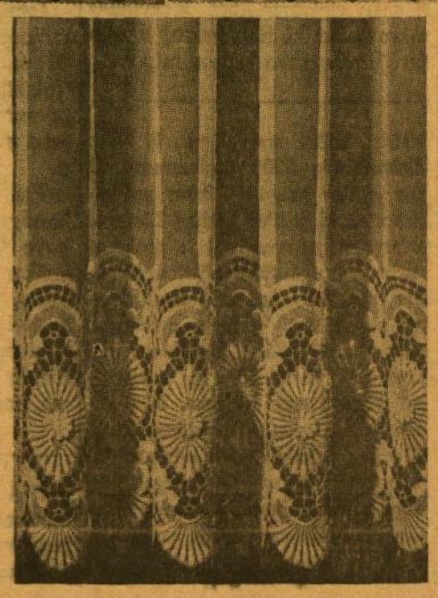

GEORGE LOEHNIG
CUSTOM DRAPERIES
3461 N. Lincoln Ave. WE 5-3818
Gražiausia Kalėdų dovana visai šeimai

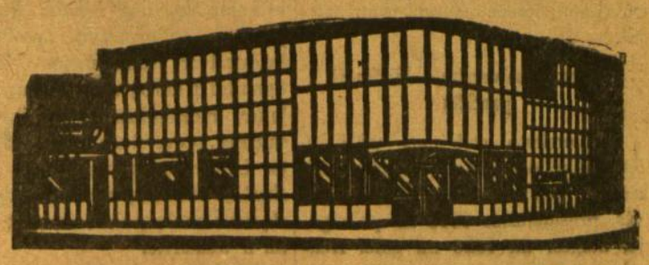

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6% INSURED 5%

Mokamas už dvejų Metų Certificatų sąskaitas Minimum $5,000.00
Naujas sukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 3 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. .... 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

Dailininko Vytauto Igno grafikos parodoj Los Angeles. Iš kairės į dešinę: Jonas Vidžiūnas, paroda atidaręs poetas Pranas Visvydas, Rūta Kleva Vidžiūnienė, žurnalistas Bronys Raila ir prof. Stasys Žymantas.

Kultūrinė Kronika

Anglijos lietuvių dailininkų paroda Chicagoje

Anglijos lietuvių klubas, apjungiantis anksčiau Anglijoje gyvenusius ir vėliau Amerikon persikėlusius ir Chicagoje įsikūrusius lietuvius, be malonaus bendravimo tarpusavyje, laiks nuo laiko neužmiršta ir kultūrinės srities, šioje plotmėje ką nors suorganizuodami plačiajai visuomenei. Prieš kelerius metus klubas tokiu būdu buvo surengęs Anglijoje gyvenančių mūsų rašytojų literatūros vakarą, jin pasikviesdamas iš užjūrių poetą Vladą Šlaitą ir kun. J. Kuzmickį-Gailių.

Šiemet Chicagos "anglikonai" surengė Jaunimo centre Anglijoj gyvenančių arba gyvenusių mūsų dailininkų parodą. Ji Čiurlionio galerijoje buvo atidaryta praėjusį šeštadienį, o ją lankyti galima dar ir šį šeštadienį ir sekmadienį nuo II val. ryto iki 9 val. vak.

Parodoje savo grafikos ir tapybos darbus išstatė šie dailininkai: Genovaitė Grigaravičiūtė-Johnstonienė (g. 1909), Petras Bugailiškis (g. 1909), Magdalena Birutė Stankūnienė, Antanas Petrikonis (g. 1923) ir Vincas Jokubaitis.

Visai nestilizuotam realizmui artimi yra Grigaravičiūtės ir Bugailiškio darbai. Tik Grigaravičiūtė vietomis realizmo rėmus bando peršokti, aguonų žiedus uždegdama jau visai gogeniškais potepiais. Vincas Jokubaitis dar gana sausai pasinešęs į surrealizmą savo dinamiškų elementų sūkuriuos. Antanas Petrikonis subtilų sugebėjimą akvarelėse demonstruoja medžių užgožtuose peizažuose. Vis dėlto jo tapybose pasigendame didesnio kompozicinio įvairumo. Laukta ir šioje parodoje akivaizdžiai įsikūnijusi staigmena yra Magdalenos Stankūnienės grafika ir tapyba. Spalvingose ir paveiksle išdidintose gėlių detalėse dailininkė rodo didelį grynos spalvos pajautimą bei kompozicinį išradingumą. Jos medžio raižiniai šį kartą atsisakė ankstesnio atsitiktinumo ir skubaus nebaigtumo, jie puikiai balansuojasi savo ritminiame bangavime, figūrų bei dekoro sintezėje. Dailininkė šį kartą žiūrovą taipgi įtikino, kad ji yra gera piešėja ir moka skambančią liniją neužgožti spalviniu triukšmu.

Gaila, kad parodoje trūko dviejų stiprių, Anglijoje gyvenančių, dailininkų — tai tapytojos ir skulptorės Elenos Gaputytės ir skulptoriaus Antano Braždžio. Savo dalyvavimu jiedu, be abejo, visą parodą būtų kilstelėję gerokai aukštyn.

Šį savaitgalį Chicagoje

Savaitgalį tiesiog galėtume pavadinti muzikiniu. Dėmesio verti du įvykiai. Marijos aukštesniosios mokyklos salėje sekmadienį (gruodžio 10 d.) 3 val. popiet kartojama linksma operetė "Sidabrinė diena". Muzika — Broniaus Budriūno. Dirigentas —P. Armonas. Libretas — Anatolijaus Kairio. Simfoninis orkestras, solistai, chorai ir kt. Gi šeštadienį (gruodžio 9 d.) 8 val. vak. Beverly Art Center patalpose, 2153 W. 111 Str. rengiamas šiuo metu Lenkijoje gyvenančios pianistės Aldonos Dvarionaitės piano rečitalis. Pianistė atliks Čiurlionio, Jakubėno, Rachmaninoff, Scriabino, Chopino, Liszto ir Dvariono kūrinius.

Pr. Girdžiaus 70 m. sukaktis

Pedagogas, rašytojas Pranas Girdžius, gimęs 1902 m. gruodžio 9 d., šiemet sulaukia 70 m. sukakties. Yra kilęs iš Jurbarko apylinkių. Vytauto D. universitete Kaune baigęs literatūros ir klasikinių kalbų studijas, mokytojavo Tauragės mok. seminarijoje, Pasvalio komerc. mokykloje, Jurbarko ir Kauno gimnazijose.

Pokario metais gilino studijas Sorbonoje. Iš Prancūzijos į Kanadą persikėlė prieš 20 m. Jo eilėraščiai ir novelės spausdintos Aiduose, Lietuvių Dienose, Pradalgėje, Drauge ir kitur.

P. Šestakauskui 75 m. amžiaus

Į kultūrinius parengimus Jaunimo centre, Chicagoje, besirenkantieji beveik visada mato budintį, prie Žuvusiems už laisvę paminklo iškilmes pravedantį Petrą Šestakauską, ilgametį Karo muziejaus Kaune konservatorių. Matydami jo guvumą, niekas nei nepamano, kad šis mūsų kultūrininkas lapkričio 1 d. jau pasiekė 75 m. amžiaus. Jis kilęs iš gražiųjų Šventosios upės pakrančių, iš Antalieptės, Zarasų apskr. Vidurinę mokyklą baigęs Petrapily. Istorijos kursą išklausęs Vyt. Did. universiteto teologijos—filosofijos fakultete. Savanoriu 1919 m. įstojęs kariuomenėn, jau 1921 m. paskirtas konservatoriumi Karo muziejuje ir tose pareigose išbuvo ligi bolševikų okupacijos 1940 m.

Lietuvos vyriausybės buvo du kartu siųstas į Maskvą pargabenti rusų išvežtų eksponatų. Organizavo įmones mūsų karo invalidams šelpti. Vienas iš Aklųjų instituto steigėjų. Apdovanotas Vyčio ordinu, pakeltas į administracijos majorus. Išeivijoje buvo Augsburgo stovyklos ir lietuvių tremtinių draugijos pirmininkas. Bendradarbiavo Kary, Karde, N. Romuvoj ir kt. Atskirais leidiniais yra išėję jo Šarvai, Senoviniai šaunamieji ginklai.

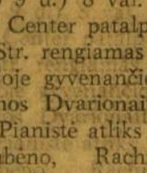

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois, 60629
Tel. PRospect 6-8998

NAUJI LEIDINIAI

● LAIVAS. 1972 m. gruodžio mėn. Nr. 12. Religinio ir tautinio gyvenimo mėnesinis iliustruotas žurnalas, leidžiamas marijonų vienuolijos. Adr.: 4545 W. 63 St., Chicago, Ill. 60629. Metams 4 dol. Redaktorius kun. J. Prunskis.

Gana taupiame ir neilgame straipsnyje K. Bradūnas aptaria religinę mintį mūsų išeivijos poezijoje, suminėdamas Aisčio, Brazdžionio, Šlaito, Sadūnaitės kūrybą ir duodamas jos ištraukų. Prof. A. Liaugminas pasidalina savo psichologinių studijų patirtimi, rašydamas apie sugyvenimą šeimoje. Keliautoja R. Raslavičienė pasakoja apie tikėjimo apraiškas Azijoje, kun. dr. J. Vaišnora informuoja apie arkv. Matulaičio beatifikacijos bylos eigą. D. Augienė šiltai nusako uždarų rekolekcijų patirtį. Aloyzas Baronas psichologinėje novelėje perteikia stikliuką pamėgusiojo žmonos pergyvenimus. Dr. J. Adomavičius duoda patarimus, kaip susilaukti ilgo ir laimingo amžiaus. Teisininkas Pr. Šulas informuoja apie nuostatus testamentų reikalu. Pats red. kun. J. Prunskis duoda kalėdinį straipsnį, pateikia pasikalbėjimą su Marijonų bendradarbių dvasios vadu kun. J. Kardausku, taip pat parašęs a. a. kun. K. Barausko nekrologą bei parūpinęs informaciją iš okupuotos Lietuvos, iš lietuvių gyvenimo ir duodla žinių iš religinio pasaulio.

● ŠV. PRANCIŠKAUS VARPELIS. 1972m. rugsėjo mėn. Nr. 7. Mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštis. Leidžia lietuviai pranciškonai. Redaguoja T. Viktoras Gidžiūnas, O.F.M. Redakcijos ir administracijos adresas: 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N.Y. 11221. Metinė prenumerata 3.00 dol.

Šiame numeryje rašoma apie [illegible] Marijos užgimimo [illegible], minima Kennebunkporto vienuolyno 25 metų sukaktis, žvelgiama į Mariją liaudies mene, duodama pranciškonų veiklos ir viso pasaulio religinio gyvenimo žinių.

● Filatelistų draugijos "Lietuva" BIULETENIS, 1972 m. lapkričio - gruodžio mėn. Nr. 5. Redaguoja Juozas Žygas, 7234 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill. 60629. Prenumerata draugijos nariams ir prenumeratoriams 5 dol. metams, atskiro numerio kaina 1.xx dol.

— Pesimistas yra tas, kuris mano, kad svarbiausias saulės tikslas yra mesti šešėlius.

— *M. L. Forman.*

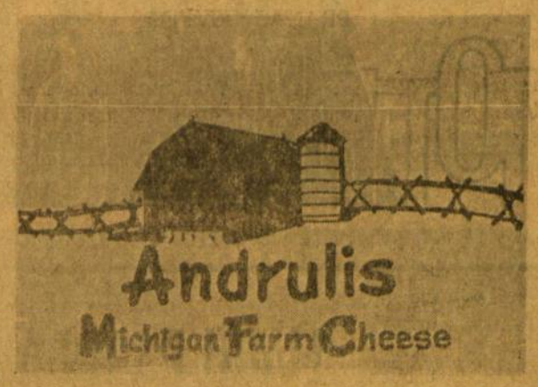

Andrulis
Michigan Farm Cheese

ANDRULIO sūris yra labiausiai lietuvių mėgiamas. Jis gaminamas jau virš 30 metų iš sveiko pieno ir vartojamas naturalus rauginimas, nevartojant jokių dirbtinų priemaišų, tai sūrio maistingumas ir jo skonis yra visų pageidaujamas. Reikalaukite krautuvėse tik ANDRULIO naturalaus sūrio, o jeigu negaunate, tai telefonuokite:

ST. METRIKIUI, FARM FOOD Co. — TEL. YA 7-8393
arba atsilankykite asmeniškai
1811 West 47th St., Chicago, Illinois

HIGH RATES

5% Per Annum Passbook Accounts

PAID QUARTERLY —AT—

6% Per Annum $5000 or more Certificates 2 year min.

INSURED

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASS'N
HIGHEST RESERVES
4071 Archer Avenue
Chicago, Ill. 60632
TEL. — LA 3 - 8248
(West of California Avenue)

5¾% Per Annum $1000 or more Certificates 1 year min.

5½% Per Annum Investment Bonus Certificates

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIKA & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
—TĖVAS IR SŪNUS—
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Tel. GRovehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
Trys Moderniškos Koplyčios:
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

JEI JŪS NORITE SIŲSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR ĮVAIRIUS USSR KRAŠTUS, naudokitės patarnavimu plačiai žinomos firmos

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED BY VNESHPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA: 1776 BROADWAY, NEW YORK, N. Y. 10019 Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai, siunčiami per mūsų firmą, paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
Affiliated with PODAROGIFTS, INC.

Priima užsakymus butams, automobiliams, dovanų pažymėjimams, motociklams, šaldytuvams, televizijos imtuvams ir įvairioms kitoms sovietinėms prekėms, kurias galite užsakyti Lietuvoje ar USSR gyvenantiems giminėms. Papildomų žinių teiraukitės mūsų pagrindinėje įstaigoje ar betkuriame mūsų skyriuje. Atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI

Allentown, Pa. — 126 Tilghman Street	435-1654
Baltimore 31, Md. — 1900 Fleet Street	342-4240
Brooklyn, N. Y. 11218 — 485 McDonald Avenue	467-6465
Buffalo 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	895-0700
Chicago 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	486-2818
Chicago, Ill. 60629 — 2608 West 69 Street	925-2787
Chicago, Ill. 60609 — 1855 West 47 Street	376-6755
Cleveland 13, Ohio — 1028 Kenilworth Avenue	771-0696
Detroit 12, Mich. — 11601 Jos Campau Avenue	365-6780
Farmingdale, N. J. — Freewood Acres Rt. 9	363-0494
Hamtramck, Mich. — 11339 Jos Campau Avenue	365-6740
Hartford 6, Conn. — 122-126 Hillside Avenue	249-6216
Los Angeles 4, Calif. — 159 So. Vermont Avenue	385-6550
Newark, N. J. — 378 Market Street	642-2452
New York 3, N. Y. — 78 Second Avenue	674-1540
New York 3, N. Y. — 141 Second Avenue	475-7430
Philadelphia 23, Pa. — 631 W. Girard Avenue	769-4507
Rahway, N. J. — 47 East Milton Avenue	381-8800
South River, N. J. — 41 Whitehead Avenue	257-6320
Syracuse, N. Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-9746
Trenton 10, N. J. — 1152 Deutz Avenue	392-0306
Utica, N. Y. — 963 Bleeker Street	732-7476

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNŪS
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

REDAGUOJA ST. SEMĖNIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925—5988

MADŲ PARODA DETROITE

Detroito ir Windsoro Lietuvių Fronto Bičiuliai 1972 m. spalio mėn. 21 d., Detroito Lietuvių namuose, suruošė neeilinę madų parodą. Tai antroji madų paroda Detroite, bet pirmoji suruošta LF Bičiulių sambūrio. Reikia tikėtis, jog tai taps kasmetine tradicija.

Šiai madų parodai ruošti jau praeitą vasarą buvo sudarytas komitetas iš: Marijos Petrulienės, Vandos Majauskienės, Jadvygos Damušienės, Laimos Žemaitienės, Joanos Kūrienės ir Gražinos Petrulienės. Dailininkė Stasė Šmalinskienė buvo pakviesta ir paprašyta rūpintis salės papuošimu. L. Balaišienė iš Windsoro — vaišėmis.

Komitetas dirbo ir planavo susirinkdamas vaišinguose p. p. Vyto ir Marytės Petrulių namuose. Ponia Petrulienė net buvo nuvykusi į Chicagoje suruoštą madų parodą gauti "stiprybės".

Loterijai buvo gauta du paveikslai. Dailininko Kazio Žoromskio ir dailininkės Nijolės Palubinskienės. Taip pat tortas —napoleonas iš tortų karalienės Pranės Balandienės.

Parodą atidarė ir visus svečius, gausiai pripildžiusius salę, nuoširdžiai pasveikino ponia Marija Petrulienė, šios parodos sumanytoja ir pagrindinė rengėja. Malonu buvo publikoj matyti ne tik moteris, bet nemažai vyrų ir jaunimo.

Programos pranešėja buvo pakviesta studentė Joana Kūraitė, kuri pirmą kartą buvo tokiose pareigose. Ji per dvi valandas pristatė ir apibūdino kiekvieną modeliuotoją labai taikliai. Priminė, kad mados yra nuolatinis pasikeitimas, kas nauja, pasidaro sena, o senos idėjos tampa naujomis, tik su nauju atspalviu, ir kad šioje parodoje bus modeliuojami namuose siūti rūbai, sportiškos suknelės, kostiumėliai, apsiaustai ir vakarinės suknelės. Taip pat rūbai jaunimui ir vaikam.

Modeliuotojų buvo penkiolika šešiasdešimt penkiuose išėjimuose. Visus žavėjo profesionalė modeliuotoja, viešnia iš Chicagos— Aldona Leitienė, kuri modeliavo savo ir kitų čikagiškių rūbus. Neatsiliko Detroito ir Windsoro grakščios ir darbščios modeliuotojos, kurios tikrai daug darbo įdėjo, besiruošdamos šiai parodai. Dauguma modeliavo pačių siūtus ir projektuotus rūbus, bet buvo ir siūtų jų mamyčių, tėvelių, bei kitų artimųjų. Taip pat buvo modeliuojamos megztos suknelės ir kostiumėliai — Pranės Balandienės ir Paulinos Heiningienės.

Kiekvienas žiūrovas galėjo ką nors sau prisitaikyti.

Modeliavo: Julija Balaišytė, Rusnė Baltrušaitytė, Stasė Bankauskienė, Pranė Balandienė, Gailutė Černiauskaitė, Indrė Damušytė, Gražina Kriaučiūnienė, Aldas Kriaučiūnas, Aldona Leitienė, Nikolė Salienė, Birutė Šileikaitė-Fleck, Vida Skiotytė, Nijolė Šlapelytė, Ramona Urbonaitė, Karolė Veselkaitė, Loreta Žalkauskaitė, Andrėja Zotovaitė ir Rimgailė Zotovienė.

Modelių į sceną išėjimą labai menininkas, Detroito LF Bičiulių sambūrio pirmininkas, Jonas Urbonas.

Ištraukus laimėtojus loterijos bilietus, paaiškėjo, kad dailininko K. Žoromskio dovanoto paveikslo naujas savininkas yra Jonas Vyšniauskas. Dailininkės N. Palubinskienės paveikslas puoš ponų Aldonos ir Antano Šileikų namus. O. Balandienės sklandžiai tvarkė ponios Jadvyga Damušienė ir Laima Žemaitienė.

Parodą paįvairino puošnūs kailiai, atvežti pono W. Buršteino iš Chicagos. Kailius modeliavo ne tik panelės ir ponios, bet ir trys jauni vyrai: Vytas Petrulis, Paulius Kūras ir Rikantas Majauskas. Tai buvo graži naujovė, nenumatyta iš anksto programoje.

Atsilankiusius maloniai nustebino dailininkės Stasės Smalinskienės suprojektuotos ir padarytos įspūdingos dekoracijos, kurios gyvino ne tik sceną, bet ir visą salę. Tai buvo modernaus ir lietuviško liaudies meno motyvų junginys. Nežiūrint ryškių spalvų, jos taip skoningai buvo išdėstytos, kad ne tik nenustelbė modeliuojančių suknių margumo, bet net bendrą vaizdą papildė. Tarp daugelio publikos komplimentų buvo ir nuomonė, kad Lietuvių namų salė ir scena dar niekad nebuvo taip gražiai papuoštos.

Apšvietimą labai tinkamai tvarkė Edvardas Vasiliauskas.

Pabaigoj, visoms modeliuotojoms sustojus scenoje ir publikai rankų plojimu išreiškiant jų pa-

Indrė Damušytė modeliuoja savo siūtus rūbus madų parodoje, Detroite. Nuotr. Juozo Vaičiūno

sitenkinimą, Marytė Petrulienė kiekvienai modeliuotojai įteikė po gėlę su nuoširdžiu ačiū. Įteikdama rožių puokštę — dailininkei Stasei Smalinskienei išreiškė padėką už puikų salės išpuošimą.

Jadvyga Damušienė pristatė svečią N. Buršteiną, atvežusį kailius iš Chicagos ir tuo praturinusiu parodą. Buvo malonu išgirsti poną Buršteiną, pasakojantį savo prisiminimus iš Lietuvos lietuviškai.

Padėkos žodį visiems, bet kuo prisidėjusiems prie parodos pasisekimo, tarė nenuilstamas visuonapoleonu vaišinsis Janina Udrienė ir jų visa šeima.

Svečiai buvo vaišinami skaniu, Vandos Majauskienės ir Vytauto Petrulio gamintu, punšu. Kava, tortais ir pyragaičiais vaišino Joana Kūrienė ir L. Balaišienė, talkinamos jaunų padėjėjų: Audros Kasputytės, Gintės Damušytės, Linos Dumčiūtės, Marijos Balaišytės, Kristinos Mičiūnaitės,Kristinos Pikūnaitės, Danos Veselkaitės, Vilijos Žemaitytės, Rasos Žemaitytės, Lidijos Majauskaitės ir vyrų — Sauliaus Jankausko, Rikanto Majausko, Vyto Petrulio, Sauliaus Petrulio, Pauliaus Kūro, Lino Mikulionio ir Vyto Sirgedo.

Madų parodos programą įvairimo Rimas Kasputis akordeono muzika.

Gautas pelnas paskirtas Lietuvos laisvinimo kovai paremti.

Sveikintini frontininkai-ės, kurie ne vien domisi politika ir dirba visokį visuomeninį darbą, bet sudarė progą pamatyti ir lietuvių sugebėjimus madų pasaulyje. Reikia tikėtis, kad jie šitai tęs ir toliau. *Dalyvė - J. K.*

— Taip draugas mėgdavo padėti nelaimėje, kad tiesiog apgai lestaudavo, kai tų nelaimių nebūdavo.

Aldona Leitienė modeliuoja vakarinę suknelę Detroite. Nuotr. Juozo Vaičiūno

Rūkymas brangi "pramoga"

Visi gydytojai dabar mėgina atkalbėti žmones rūkyti, nes įrodyta, kad tai kenkia sveikatai.

Medicinai į pagalbą skuba ir spauda, visaip besistengdama atgrasyti žmones nuo to blogo įpročio.

Neseniai spaudoje buvo paskelbti faktai apie rūkymą.

Asmuo, surūkąs dėžutę cigarečių į dieną, per 10 metų surūkys 73,000 cigarečių. Per 20 metų — bus surūkyta 146,000. Jei surūkoma "tiktai" pusę dėžutės į dieną, tai sudarys "tik" 3,650 cigarečių į metus. Per 20 m. tai sudarys 73,000 cigarečių.

Jei už dėžutę cigarečių sumokama 55 c., tai savaitei jos kaštuos 3,85 dol. Per metus bus išleista 200.75. Per 10 m. susidarys 2,007,50. Po 20 m. toji "sumelė" bus milžiniška — 4,015 dol. Vyras su žmona, kartu berūkydami, paleis dūmais 12,045 dol., kiekvienas jų kasdien surūkydami po pusantros dėžutės per 20 m. O ką čia dar beminėti visas tas pradegintas skyles drabužiuose ir kilimuose ir net balduose. Vienas Dievas težino, ką tokie žmonės padaro savo plaučiams. Jie įgyja chronišką kosulį, prakvimpa dūmais ir smardina orą savo kaimynams. Nerūkantieji pradeda susiprasti ir nebenori tyliai springti sugadintu oru. Jie išdrįsta rūkantį kaimyną, paprašyti atsukti cigaretę į kitą pusę, kad dūmai neįstų į jų plaučius. Rūkančiam susipratus užgesinti cigaretę, abiem būna dviguba nauda.

— Kvailam ne tik duok kelią, bet dar ir parodyk.

— Gyvenimas, kaip ir telegrama, trumpas ir pilnas klaidų.

VIDINIO BALANSO BEIEŠKANT

Lojolos universiteto prof. Eugene C. Kennedy parašė veikalą "In the Spirit, in the Flesh" (išleido Doubleday and Co, Garden City, N. Y. 168 psl., kaina 4 dol. 95 ct.). Autorius gerai pažįsta žmogaus vidaus gyvenimą ir moderniojo pasaulio polinkius. Jis išryškina, kad žmogus laimės neatras cheminėmis priemonėmis, narkotikais, marijuana. Tikras, pilnas žmogaus gyvenimas prasideda, kai jis išmoksta mylėti kitą žmogų, o stipriausią pamokymą ei i tuo keliu mes randame evangelijose.

Autorius nėra šalininkas nei kieto legalizmo, nei laisvo palaidumo, o siekia žmogų vesti brandžios asmenybės keliu. Prof. Kennedy skelbia, kad kai žmogaus asmenybė auga pilnyn, ji prasiveržia pro savo siauro pasaulio ribas link artimo. Žmogus, sako autorius, negali sakytis gyvenąs brandų gyvenimą, kol jis neišmoksta dalintis savu gyvenimu su kitais. Ieškodamas dar ryškesnių gairių eiti tuo keliu, prof. Kennedy primena evangelijas, tardamas: "Už visų evangelijos analogijų yra tiesa, kad Kristus yra su mumis ir kad mes gyvename jame, kai mes stengiamės pasidaryti labiau žmoniškais, o vienintelis kelias to pasiekti yra meilė... Meilė yra ta kūrybingoji galia, kuri padeda mums nugalėti mus užgulančius gyvenimo sunkumus". Nesuinteresuota meilė iškelia žmoguje tai, kas jame gali būti geriausio.

Bet žmogus, kuris myli kitus, turi leisti jiems gyventi jų gyvenimu. Krikščioniškoji laisvė yra kiekvieno krikščionio teisė. Jei kas žmonėms neduoda laisvės, jų tikrai nemyli. "Mūsų dienose daug kalbama apie mūsų pareigą būti ištikimais Bažnyčiai, bet nepakankamai primenama, kad ir Bažnyčia turi būti ištikima žmonėms", rašo prof. Kennedy.

Pagunda ir nuodėmė parodo, kaip mes panaudojame laisvę ir kokius darome pasirinkimus, kurie apsprendžia mūsų gyvenimą. Mes galime pasirinkti tai, kas ugdo, ar tai, kas augimui trukdo, kas mus daro didesniais ar mažesniais ir parodo, ar mes turime atsakomybės jausmą.

krikščionybė tuo skiriasi nuo kitų religijų, kad ji mūsų neskatina gyvenimo priimti tik ramioj kontempliacijoj; ji ragina į aktyvumą, kviesdama išeiti prieš savo priešą ir jį apkabinti. Bažnyčios uždavinys praturtinti žmogaus tikėjimą ir kiek galima jame užgydyti civilizacijos skaudulius ir žaizdas ir paremti žmogų, siekiantį pilnesnio gyvenimo. Prof. Kennedy drąsus savo pasisakymuose. Jis tvirtina: "Bažnyčia gali prarasti savo senienas ir netgi dar užsilikusius monsinjorus, kad tik ji rūpintųsi žmogumi... Bažnyčios susidomėjimas turi būti platus, kaip ir žmogaus susidomėjimas — nuo psichologijos iki ekonomikos... Bet ypatingas Bažnyčios susidomėjimas turi būti vertybėmis, kurios neša žmogaus augimą, o tai visada buvo Evangelijos vertybės... Bažnyčia tai institucija, kurios durys atviros visiems, tai bendruomenė, kurioje miršta savimeilė, kad būtų dalinamasi gyvenimu su tais, kuriems tai reikalinga... Ji yra viena, šventa ir visų žmonių tarnaitė...", rašo prof. Kennedy.

J. Pr.

Baltos pirštinės dengiant stalą

Puikus būdas, padengiant stalą, yra dėvėti senas, bet švarias, baltas, medžiagines pirštines. Tada nepaliks jokių piršto nuospaudų ant sidabro.

Kitas praktiškas būdas yra panaudoti plastikinius maišiukus nuo duonos. Užsidėjus ant rankų, lyg pirštines, galima puikiai išvalyti kepimo krosnį. Tokios "pirštinės" apsaugo rankas ligi alkūnių, o pavartojus jas, lengva išmesti. Kad nenusmuktų, galima virš alkūnių užmauti gumininį raištį.

Kas kenksminga moters odai?

Ar sunku moteriai mesti rūkyti? Jei moteris vertina savo išvaizdą, o ypač veido spalvą, ji turi įsidėmėti, kad nikotinas, tie stipriausi nuodai, yra nepaprastai kenksmingas odai. Žymioji Patachou, prancūzų dainininkė, įspraudė mažytį veidrodėlį po celofanu, dengiančiu cigarečių dėžutę. Kiekvieną kartą siekdama cigaretės, ji buvo priversta pažvelgti į veidrodėlį, ir tai primindavo jai, kad rūkymo įprotis gali būti labai kenksmingas jos veido atspalviui. Ir ji įsidėdavo cigarečių dėžutę į piniginę, neištraukusi cigaretės. Moterys, kurioms ypač sunku atprasti nuo rūkymo, turėtų pamėginti tą atsipratinimo būdą. O cigaretė ir kava — tai žalingiausia kombinacija dantims.

SVARSTOMOS LIETUVIŲ LITERATŪROS VERTIMŲ IR ČIURLIONIO REPRODUKCIJŲ GALIMYBĖS PRANCŪZIJOJE

Ok. Lietuvoje dešimt dienų viešėjo Ugnė Karvelis (Karvelytė), Paryžiaus Gallimard leidyklos užsienio literatūros skyriaus direktorė. Rašytojų Sąjungoje įvykusiame pokalbyje buvo aptartos lietuvių rašytojų kūrinių vertimo į prancūzų kalbą sąlygos. Ruošiamasi parengti lietuvių poezijos ir apsakymų antologijas ir stambiosios prozos vertimų prancūzų kalbon. Viešnia pasiūlė parengti bei išleisti Paryžiuje lietuvių liaudies medžio skulptūros albumą. Aptartos ir M. K. Čiurlionio reprodukcijų išleidimo Prancūzijoje galimybės.

(ELTA)

Birutės Pūkelevičiūtės kūrybos popietėje lapkričio 19 d. Tautiniuos namuos, Chicagoje. Iš kairės į dešinę: Birutė Briedienė, Julija Švabaitė-Gylienė, Birutė Pūkelevičiūtė ir Kazimiera Bradūnienė. Nuotr. St. Semėnienės

Birutės Pūkelevičiūtės kūrybos popietėje, įspūdžiais besidalinant. Iš kairės į dešinę: p. Sidzikauskas, Valė Vaitiekūnienė ir dr. Julija Monstavičienė. Nuotr. St. Semėnienės

NERHU PREMIJA VIENUOLEI

Indijos vyriausybė šiemet Nerhu premiją paskyrė Artimo meilės seserų misionierių kongregacijos įkūrėjai Motinai Teresei Bojaxhiu. Ši kongregacija rūpinasi labiausiai apleistais vargšais ir mirštančiais. Premijos įteikimas įvyko lapkričio 15 dieną New Delhi, dalyvaujant Indijos prezidentui ir aukštiesiems Indijos vyriausybės nariams. Motina Teresė Bojaxhiu, grįždama į šias iškilmes iš Jungtinių Amerikos Valstybių, trumpai buvo sustojusi Romoje, kur susitiko su Misijų — Tautų Evangelizacijos kongregacijos prefektu kardinolu Rossi. Ta proga Motina Teresė, pasikalbėjime su Vatikano radijo bendradarbiu, pavaizdavo pagrindinius jos įkurtos kongregacijos tikslus, veiklą ir apimtį.

"Artimo meilės seserų kongregacija, — kalbėjo Motina Teresė, — buvo įkurta, vykdant Nukryžiuotojo Kristaus meilės žmonėms testamentą pagal Kristaus žodžius: "Buvau alkanas, ir jūs mane pamaitinote, buvau nuogas, ir jūs mane pridengėte, buvau ligonis, ir jūs mane aplankėte, buvau be pastogės, ir jūs priėmėte mane į savo namus". Pagrindinis mūsų troškimas buvo vesti sielas prie Dievo ir Dievui parengti kelią į sielas. Pasaulyje yra tiek daug žmonių, kurie gyvena vieni ir visų apleisti. Jie alksta meilės ir duonos. Juose mes matome Jėzų, kuris maitina mus savo Kūnu ir Krauju. Kiekvienas mirštantis mums yra Kristus, pasislėpęs vargšo pavidale.

Paklausta, ar daug atsiranda pašaukimų tokiai sunkiai tarnybai, Motina Teresė pareiškė:"Dabarties jaunimas ieško kilnių idealų, kuriem galėtų be jokių rezervų pasiaukoti ir tą idealą suranda, tarnaudami kenčiantiems broliams: kiekvienam kenčiančiame žmoguje matydami patį Kristų. Daugelis jaunuolių, berniukų ir mergaičių, stoja kongregacijon, nes čia suranda idealą, kuriam verta pasiaukoti, kuris gali įprasminti gyvenimą. 1950 metais įkurtoje kongregacijoje jau jau yra apie 1.000 seserų, dirbančių 54 vienuolynuose iš kurių 41 yra Indijoje ir kiti įvairiuose pasaulio kraštuose.

Įvertindamas kongregacijos veiklą Popiežius Paulius VI-sis 1971 metais asmeniškai įteikė Motinai Teresei Bojaxhiu popiežiaus Jono XXIII-jo vardo tarptautinę taikos premiją.